

Jaarverslag 2011

Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten

Jaarverslag 2011

colofon

Dit jaarverslag is een uitgave van
Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten

administrateur
Syntrus Achmea
Postbus 40049, 7300 AX Apeldoorn
telefoon: 088 008 40 60

datum
augustus 2012

versie
2.0

Inhoud

Inhoud	2
1 Voorwoord	4
2 Karakteristieken	5
2.1 Kerncijfers	5
2.2 Organogram	6
2.3 Profiel van de organisatie	6
2.3.1 Doelstelling	6
2.3.2 Het bestuur	7
2.3.3 De deelnemersraad	8
2.3.4 Het verantwoordingsorgaan	8
2.3.5 Bestuur en commissies	8
2.3.6 Vergoedingen	9
2.3.7 Adviseurs	10
2.3.8 Kenmerken van de pensioenregelingen	10
3 Verslag van het bestuur	14
3.1 Implementatie structuur vermogensbeheer	14
3.2 Transitie pensioenadministratie	14
3.3 Toekomst basisregeling	15
3.4 Handhaving en aansluitingskwesties	15
3.5 Communicatie	16
3.6 Overige bestuursbesluiten en gebeurtenissen in het verslagjaar	17
3.7 Reglements- en Statutenwijzigingen	17
4 Goed pensioenfondsbestuur	18
4.1 Inrichting Pension Fund Governance	18
4.2 Visitatiecommissie	18
4.3 Principes van goed pensioenfondsbestuur	19
4.4 Het premie-, beleggings- en toeslagenbeleid	19
4.5 Kosten uitvoering pensioenregeling	20
4.6 Kosten uitvoering vermogensbeheer	21
4.7 Overig	22
4.8 Verslag van het Verantwoordingsorgaan	22
4.9 Verslag van de Deelnemersraad	23
5 Risico's	25
5.1 Beleggingsrisico's	25
5.2 Actuariële risico's	26
5.3 Overige en operationele risico's	26
5.4 Compliance risico	26
6 Beleggingen	27
6.1 Strategische beleggingsmix	27
6.2 Implementatie beleggingsbeleid	28

6.3	Performance 2011	28
6.4	Relatieve performance 2011 en Z-score	29
7	Vooruitblik 2012	30
7.1	Implementatie structuur vermogensbeheer	30
7.2	Transitie Pensioenadministratie en verbetering dienstverlening uitvoering	30
7.3	Basispensioen	31
7.4	Bestuursmodel	31
7.5	Handhaving	31
7.6	Effectieve communicatie	32
8	Jaarrekening	33
8.1	Balans per 31 december 2011	33
8.2	Staat van baten en lasten	34
8.3	Toelichting op de balans per 31 december 2011	35
8.3.1	Activa	35
8.3.2	Passiva	38
8.4	Toelichting op de staat van baten en lasten 2011	41
8.4.1	Baten	41
8.4.2	Lasten	42
9	Toelichting op de jaarrekening	45
9.1	Inleiding	45
9.2	Algemeen	45
9.3	Grondslagen voor balanswaardering en resultaatbepaling	45
9.3.1	Grondslagen voor balanswaardering	47
9.3.2	Grondslag kasstroomoverzicht	51
9.3.3	Grondslagen voor resultaatbepaling	51
9.4	Risicobeheer en derivaten	53
9.4.1	Solvabiliteitsrisico voor risico fonds	53
9.4.2	Beleid en risicobeheer	55
9.4.3	Marktrisico	55
9.5	Kasstroomoverzicht	61
10	Overige gegevens	62
10.1	Actuariële verklaring	62
10.2	Controleverklaring	64
10.3	Slotwoord	65

1 Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2011 van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten (StiPP)!

In dit jaarverslag over 2011 legt StiPP verantwoording af over het gevoerde beleid in 2011.

In het jaarverslag zijn opgenomen de karakteristieken van het fonds, het verslag van het bestuur, de jaarrekening en overige gegevens. In het hoofdstuk karakteristieken worden o.a. de doelstelling van het fonds, het profiel van de organisatie, samenstelling bestuur, commissies, adviseurs en bestaande organen, weergegeven.

In het verslag van het bestuur wordt u geïnformeerd over de beleidsmatige zaken die in 2011 hebben gespeeld, zowel op het gebied van pensioenen als op het gebied van beleggingen. Ook treft u het verslag van de visitatiecommissie en het verantwoordingsorgaan aan.

In de jaarrekening worden het fondsvermogen en de mutaties daarin gedurende 2011 gepresenteerd en wordt een toelichting gegeven op de grondslagen voor de waardering en de mutaties in de beleggingsportefeuille.

Onder overige gegevens treft u tot slot de actuariële verklaring en de controleverklaring aan.

Het bestuur wil hierbij haar dank uitspreken aan iedereen die zich in het verslagjaar, en nadien tot en met de datum van totstandkoming van het jaarverslag, heeft ingezet voor het pensioenfonds.

Het bestuur stelde het jaarverslag 2011 en de daarbij behorende staten voor De Nederlandsche Bank (DNB) vast op 12 juni 2012.

Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten
Amsterdam, 20 juni 2012

Voorzitter,
De heer P. Citroen

Vice-voorzitter,
Mevrouw T.F.M. Schets

2 Karakteristieken

2.1 Kerncijfers

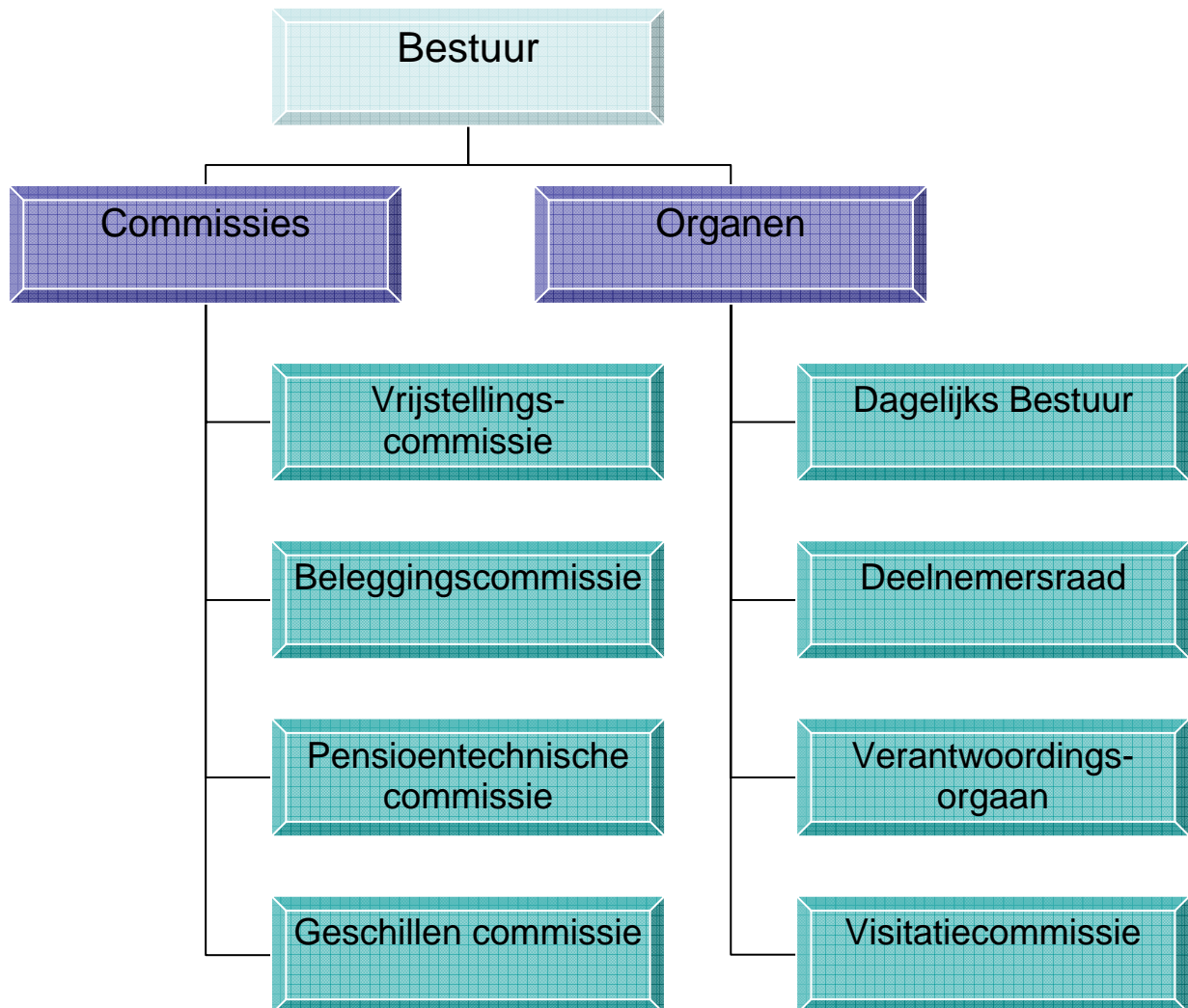
Aantallen	2011	2010	2009	2008	2007
Werkgevers	4.812	4.700	5.037	4.825	4.044
Deelnemers ¹	181.998	168.271	158.820	149.424	198.484
Gewezen deelnemers	512.367	466.039	499.947	500.022	328.331
Ingegane ouderdomspensioenen	420	260	141	171	48
Ingegane partnerpensioenen	91	75	46	29	7
Ingegane wezenpensioenen	4	4	3	3	3
Afgekochte ouderdomspensioenen	2.302	1.765	1.601	1.155	895
Afgekochte nabestaandenpensioenen	282	269	361	284	203
Afgekochte kleine pensioenkapitalen voor pensioeningangsdatum	44.008	113.349	90.787	-	
Financiële gegevens	(bedragen in EUR 1.000,-)				
Voorziening voor risico deelnemers	459.248	384.668	313.573	258.383	238.897
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	20.516	14.961	8.847	2.266	592
Garantiereserve	7.666	7.666	7.666	8.106	-
Overige reserves ²	33.206	23.374	19.032	9.727	9.246
<i>Vereist eigen vermogen</i>	<i>22.874</i>	<i>19.790</i>	<i>15.817</i>	<i>2.962</i>	
<i>Algemene reserve</i>	<i>10.332</i>	<i>3.584</i>	<i>3.215</i>	<i>6.765</i>	
Belegd vermogen	482.427	392.659	321.777	231.881	228.515
Beleggingsrendement	-/- 0,07%	5,70%	8,40%	-/- 18,89%	3,00%
Performancetoets	-/- 0,63	-/- 0,14	-/- 0,18	-/- 0,41	0,91
Indexatie ingegane pensioenen	0%	1,38%	0,4%	0%	0%
Premie	123.812	107.727	102.926	86.442	32.197
Uitkeringen ³	20.266	27.499	46.421	1.053	814
Vorderingen	32.544	38.156	46.438	33.399	16.651

¹ Het totaal aantal deelnemers laat een verschuiving zien tussen de rubrieken 'deelnemer' en 'gewezen deelnemer'. Vanaf 2008 wordt een deelnemer, nadat drie maanden geen gegevens zijn ontvangen, als gewezen deelnemer aangemerkt. Tot 2008 gold hiervoor een periode van 12 maanden.

² De overige reserves worden vanaf 2008 uitgesplitst in vereist over TV en Algemene reserve.

³ de verhoogde uitkeringen vanaf 2009 zijn veroorzaakt door de afkoopactie, waarbij alle slapers die vóór 2007 slaper zijn geworden en een kapitaal hebben onder de afkoopgrens, een afkoopvoorstel hebben ontvangen.

2.2 Organogram

2.3 Profiel van de organisatie

Sinds 1 januari 1999 behartigt StiPP de collectieve pensioenbelangen van enige duizenden uitzendondernemingen en vele tienduizenden uitzendkrachten, gedetacheerden en payrollers in Nederland. Pensioen maakt sinds de invoering van de CAO voor Uitzendkrachten 1999 – 2003 onderdeel uit van de arbeidsvoorwaarden tussen de uitzendonderneming en de uitzendkracht. Sinds 1 januari 2004 is StiPP een verplichtgestelde pensioenregeling voor de gehele bedrijfstak.

2.3.1 Doelstelling

De belangrijkste doelstelling van StiPP is te voorzien in een oudedagsvoorziening voor de werknemers in de branche die arbeid ter beschikking stelt (uitzendkrachten en gedetacheerden). Ook voorziet StiPP in een oudedagsvoorziening voor pay-rollers. De uitzendbranche kenmerkt zich door dienstverbanden van korte duur, veelal zijn het mensen die voor het eerst kennis maken met een (verplichte vorm van) pensioenvoorziening. Van belang is dat de regeling de maatschappelijke behoefte vervult om de “witte vlek” – het aantal mensen dat niet onder een (verplichtgestelde) pensioenregeling valt – te verkleinen.

StiPP wil een optimale balans vinden tussen zo laag mogelijke premies nu (te betalen door actieve deelnemers) en zo hoog mogelijke uitkeringen voor zowel de huidige als de toekomstige gepensioneerden. Daarbij houdt het bestuur ook de financiële

gezondheid van StiPP in de gaten, zowel nu als in de toekomst. Om dit te kunnen bereiken wenst het bestuur zo goed mogelijk in control te zijn, zeker daar waar de uitvoeringstaken op het gebied van administratie en beleggingen zijn uitbesteed.

2.3.2 Het bestuur

Het bestuur is de beheerder van het pensioenfonds. Het fonds wordt bestuurd door vertegenwoordigers van de werkgevers- en werknemersorganisaties die het fonds hebben opgericht en/of in stand houden, te weten:

- de Algemene Bond Uitzendondernemingen (ABU), gevestigd te Amsterdam;
- de Nederlandse Bond van Bemiddelings- en Uitzendondernemingen (NBBU), gevestigd te Bilthoven;
- FNV Bondgenoten gevestigd te Utrecht;
- de Unie, vakbond voor industrie en dienstverlening, gevestigd te Culemborg; en
- de CNV Dienstenbond, gevestigd te Hoofddorp.

StiPP is statutair gevestigd te Amsterdam, bezoekadres: Rijnzathe 10, 3454 PV De Meern. De laatste statutenwijziging was op 16 augustus 2010, welke notarieel is verleden. De Stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 34107294. De samenstelling van het bestuur is per 31 december 2011 als volgt:

<i>Naam</i>	<i>Functie</i>	<i>Vertegenwoordiging</i>	<i>Lid sinds</i>	<i>Einde zittingsduur</i>
De heer M.J.M. Nuijten	Voorzitter	Werknemer	01-01-2007	31-12-2011
De heer P. Citroen	Vice-voorzitter	Werkgever	01-11-2006	31-12-2012
De heer A.D. Leeman	Bestuurslid	Werkgever	31-12-2010	31-12-2014
De heer R. Zandbergen	Bestuurslid	Werkgever	23-02-2006	31-12-2011
De heer R. Schikhof	Bestuurslid	Werkgever	01-01-2007	31-12-2012
Mevrouw T.F.M. Schets	Bestuurslid	Werknemer	01-10-2006	31-12-2012
De heer M. Raaijmakers	Bestuurslid	Werknemer	01-01-2012	31-12-2016
De heer J.J. Ronner	Bestuurslid	Werknemer	01-01-2000	31-12-2011

In 2011 is er één wijziging geweest in de bestuurssamenstelling van het fonds. De heer J. Spruijt is in het najaar 2011 teruggetreden als bestuurslid. Ter vervanging is op dat moment de heer M. Raaijmakers als toehoorder toegetreden tot het bestuur. De heer Raaijmakers zal na goedkeuring van de benoeming door DNB formeel als bestuurslid toetreden. Met ingang van januari 2012 hebben de heer M.J.M. Nuijten en de heer R. Zandbergen zich teruggetrokken als bestuurslid. Als beoogd opvolgers zijn mevrouw M. Patijn en de heer D. Tuit als toehoorder tot het bestuur toegetreden.

Plaatsvervangende bestuursleden

Per 31 december 2011 kent het fonds de volgende plaatsvervangende bestuursleden.

<i>Naam</i>	<i>Vertegenwoordiging</i>
De heer J. Koops	Werkgever
Mevrouw A. Muntz	Werkgever
Mevrouw L. Dieduksman	Werkgever
De heer I. Slikkeveer	Werknemer
De heer M.E. Jukema	Werknemer

Per 1 januari 2012 heeft de heer I. Slikkeveer zich teruggetrokken als plaatsvervangend bestuurslid. Er is geen vervanger aangedragen. Per 1 januari 2012 is de heer M. Nuyten toegetreden als plaatsvervangend bestuurslid.

Het bestuur draagt gezamenlijk zorg voor het (dagelijks) beleid van het fonds. Het bestuur wijst een werkgevers- en een werknemersbestuurslid aan, die voor een kalenderjaar de functie van voorzitter en van vice-voorzitter bekleden. Gedurende het kalenderjaar, dat een werkgeverslid voorzitter is, is een werknemersbestuurslid vice-voorzitter zijn, en omgekeerd; de vice-voorzitter bekleedt tevens de functie van secretaris.

Het bestuur van het pensioenfonds is verantwoordelijk voor de uitvoering van de pensioenregeling, die door sociale partners is overeengekomen. Het bestuur streeft naar een optimale kwaliteit, zorgvuldigheid, openheid, onafhankelijkheid en transparantie met betrekking tot de uitvoering.

Het fonds heeft ervoor gekozen om de uitvoering van het pensioen- en vermogensbeheer, de beleidsvoorbereiding en de ondersteuning van het bestuur uit te besteden aan daarin gespecialiseerde uitvoerders.

2.3.3 De deelnemersraad

De medezeggenschap van deelnemers, ex-deelnemers en gepensioneerden is belegd bij de deelnemersraad. De deelnemersraad adviseert het bestuur desgevraagd of uit eigen beweging over aangelegenheden die de stichting betreffen. De deelnemersraad bestaat in 2011 uit vier leden. Conform de statuten dient de deelnemersraad te bestaan uit vier leden namens de deelnemers en één lid namens de gepensioneerden. Tot en met dit verslagjaar was er in de deelnemersraad geen vertegenwoordiging vanuit de gepensioneerden. Gezien de toekomstige uitbreiding van het aantal gepensioneerden in het fonds, zijn in het verslagjaar inspanningen geleverd dit tot stand te brengen. Dit heeft geresulteerd tot de benoeming van de heer J. Klink tot lid van de deelnemersraad. De deelnemersraad is in het verslagjaar viermaal bijeengekomen.

Per 31 december 2011 is de deelnemersraad als volgt samengesteld.

<i>Naam</i>	<i>Functie</i>	<i>Vertegenwoordiging</i>	<i>Lid sinds</i>	<i>Einde zittingsduur</i>
De heer G.P. Verlinden	Voorzitter	Deelnemers	1-1-2009	1-1-2013
De heer S.V.W. Lootsma	Lid	Deelnemers	1-1-2009	1-1-2013
De heer A. Hoogenkamp	Lid	Deelnemers	1-1-2009	1-1-2013
De heer J. Klink	Lid	Gepensioneerden	1-12-2011	1-12-2015

2.3.4 Het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit drie leden. Het verantwoordingsorgaan dient te bestaan uit een vertegenwoordiging vanuit de werkgevers, deelnemers en pensioengerechtigden. In 2011 had het verantwoordingsorgaan geen lid namens de pensioengerechtigden. Het verantwoordingsorgaan is in 2011 driemaal bijeengekomen. In het jaarverslag is een verslag van het verantwoordingsorgaan opgenomen.

Per 31 december 2011 is het verantwoordingsorgaan als volgt samengesteld.

<i>Naam</i>	<i>Functie</i>	<i>Vertegenwoordiging</i>	<i>Lid sinds</i>
De heer T. Sijpestijn	Voorzitter	Werkgevers	31-08-2009
De heer G.P. Verlinden	Lid	Deelnemers	31-08-2009
De heer A. Hoogenkamp	Lid	Deelnemers	31-08-2009

2.3.5 Bestuur en commissies

Dagelijks bestuur

Voor de dagelijkse gang van zaken is er een dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur bestaat in het verslagjaar 2011 uit beide voorzitters van het fonds:

- de heer P. Citroen
- de heer M.J.M. Nuijten

Het dagelijks bestuur komt voor elke bestuursvergadering bijeen in het voorzittersoverleg. Bij dit voorzittersoverleg zijn vanaf 2010 ook de heer A.D. Leeman en mevrouw R. Poldner (externe bestuursondersteuning) aanwezig.

Om zijn werkzaamheden optimaal te kunnen uitvoeren heeft het bestuur commissies ingesteld die onder meer tot taak hebben besluiten die het bestuur moet nemen, voor te bereiden. Het bestuur kan besluiten dat externe deskundigen deel uitmaken van een commissie. De volgende commissies staan het bestuur bij:

Vrijstellingscommissie

De vrijstellingscommissie behandelt alle relevante zaken die samenhangen met aansluitingskwesties en vrijstellingsverzoeken van werkgevers en de werkingsfeer van de pensioenregeling. In de vrijstellingscommissie hebben zitting:

- de heer P. Citroen
- de heer M.J.M. Nuijten
- de heer A.D. Leeman

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie heeft als taak het bestuur te adviseren over het te voeren beleggingsbeleid en de beoordeling van het jaarverslag. In de beleggingscommissie hebben zitting:

- de heer R. Zandbergen
- de heer M. Raaijmakers
- de heer P. Citroen
- mevrouw T.F.M. Schets

Als extern beleggingsadviseur is in 2011 de heer M. Euverman van Sprenkels & Verschuren betrokken bij de beleggingscommissie.

Pensioentechnische commissie

De pensioentechnische commissie houdt zich voornamelijk bezig met algemene en financiële zaken die niet beleggingsgerelateerd zijn. In deze commissie hebben zitting:

- mevrouw T.F.M. Schets
- de heer R. Schikhof

Als adviserende actuaire is in 2011 de heer F. Verschuren van Sprenkels & Verschuren betrokken bij de pensioentechnische commissie.

Geschillencommissie en klachtenbehandeling

De geschillencommissie behandelt geschillen met betrekking tot de interpretatie van het pensioenreglement. De geschillenprocedure is geplaatst op de website van het fonds, en wordt opgenomen in diverse communicatie-uitingen van het fonds. In de geschillencommissie hebben zitting:

- de heer R. Schikhof
- de heer J.J. Ronner/mevrouw T.F.M. Schets

De administrateur en het bestuur behandelen eventuele klachten van (gewezen) deelnemers en gepensioneerden over de uitvoering van de pensioenregeling.

2.3.6 Vergoedingen

De bestuursleden, commissieleden, leden van de deelnemersraad en leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen vacatiegeld en een reis- en verblijfskostenvergoeding, die is gebaseerd op de SER-regeling. Over het jaar 2011 is uit dien hoofde een totaalbedrag van €47.560,- uitgekeerd (2010: €51.284.-).

2.3.7 Adviseurs

Het bestuur laat zich bijstaan door externe adviseurs op actuariel, beleggingstechnisch, juridisch en fiscaal gebied. Het bestuur blijft te allen tijde eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van het fonds en houdt dan ook toezicht op zijn adviseurs.

Pensioenbeheer

De pensioenadministratie is uitbesteed aan Syntrus Achmea Pensioenbeheer, Rijnzathe 10 te De Meern.

Vermogensbeheer

Kempen Capital Management, gevestigd in Nederland (Amsterdam), is aangesteld als fiduciair manager en voert het beheer van het vermogen van het fonds. Bank of New York Mellon, gevestigd in Nederland (Amsterdam), is aangesteld als custodian. Als beleggingsadviseur van het fonds treedt Sprenkels en Verschuren, gevestigd in Nederland (Amsterdam), op.

Adviserend actuaris

In het verslagjaar is de heer F. Verschuren actief geweest als adviserend actuaris. De heer Verschuren is verbonden aan Sprenkels&Verschuren.

Externe bestuursondersteuning

Mevrouw R. Poldner, verbonden aan Poldner Advies, gevestigd te Amsterdam.

Certificerend actuaris

De heer W. Brugman, verbonden aan Mercer Certificering BV, gevestigd te Amstelveen.

Accountant

De heer H.C. van der Rijst, PricewaterhouseCoopers Accountants NV, gevestigd te Amsterdam.

Compliance Officer

De heer J. de Graaf, Cijfers, gevestigd te Den Haag.

2.3.8 Kenmerken van de pensioenregelingen

Met ingang van 2008 voert StiPP twee pensioenregelingen uit. Een basisregeling voor werknemers die meer dan 26 weken werkzaam zijn in de uitzendbranche. Daarnaast een plusregeling voor werknemers die meer dan 78 weken in de uitzendbranche hebben gewerkt en voor payrollers.

Hieronder worden de kenmerken van de basisregeling en de plusregeling weergegeven, zoals die gelden vanaf 1 januari 2011. In het verslagjaar hebben CAO-partijen besloten de premie voor de Plusregeling te verhogen, per 1 januari 2012, van 12,3% naar 12,6% van de pensioengrondslag. Het bestuur heeft dit verwerkt in de pensioenreglementen.

Basisregeling

Pensioensysteem	Beschikbare premieregeling met het karakter van een premieovereenkomst.
Premie	Reglementaire premie bedraagt 2,6% van de pensioengrondslag. Deze premie komt geheel voor rekening van de werkgever.
Pensioengrondslag	Als pensioengrondslag geldt het bruto uurloon. Het bruto uurloon bestaat uit het brutoloon, waaronder wordt verstaan: het loon over de normale gewerkte uren, loon over de onregelmatige uren (dat wil zeggen de uren in afwijkende dag- en tijdzones), indien tijdens ziekte loon wordt doorbetaald: het werkelijk door de werkgever doorbetaalde loon, de vergoeding wegens loonderving van (een) wachtdag(en) in

	geval van ziekte ('wachtdagcompensatie'), de (uitbetaalde) reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen en de vakantiebijslag. Onder brutoloon wordt niet verstaan: het loon over overuren, compensatie-uren, reizen en gebruteerde onkostenvergoedingen. De (uitbetaalde) reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen die zijn opgebouwd in een periode waarin de werknemer geen deelnemer in de zin van artikel 2 van de statuten van het fonds was, worden in geen geval tot het brutoloon in de zin van dit artikellid gerekend.
Franchise	n.v.t.
Aangroei pensioenkapitaal	De deelnemer wordt periodiek een premie beschikbaar gesteld van 2,6% van de pensioengrondslag, waarop kosten en door het bestuur vast te stellen reserveringen in mindering worden gebracht. De beschikbare premie wordt toegevoegd aan het saldo van de pensioenrekening. Het pensioenkapitaal bestaat uit het saldo van de pensioenrekening inclusief de waarde uit een eventuele waardeoverdracht. Het saldo van de pensioenrekening wordt periodiek vermeerderd of verminderd met het positieve of negatieve beleggingsresultaat.
Opbouwperiode	21 jaar tot 65 jaar. De opbouw vangt aan zodra een deelnemer meer dan 26 weken voor één uitzendonderneming heeft gewerkt (referteeis).
Pensioendatum	De eerste dag van de maand waarin de (gewezen) deelnemer de leeftijd bereikt van 65 jaar.
Nabestaandenpensioen ten behoeve van echtgenoot, echtgenote, geregistreerde partner alsmede wezenpensioen voor kinderen tot 18 jaar	Bij overlijden van de (gewezen) deelnemer vóór het bereiken van de pensioendatum verkrijgen de partner en/of de kinderen aanspraken op nabestaanden- en/of wezenpensioen. De hoogte van dit nabestaanden- en/of wezenpensioen is afhankelijk van het kapitaal op het tijdstip onmiddellijk voorafgaande aan het overlijden van de deelnemer of gewezen deelnemer en van het geldende fiscale maximum, en wordt vastgesteld op basis van de door het bestuur in overleg met de actuaris vastgestelde grondslagen. Daarbij geldt een verhouding tussen het nabestaandenpensioen en het wezenpensioen per kind van 100:20.
Premievrije deelneming	n.v.t.
Inkoop pensioen	De deelnemer heeft de mogelijkheid om op pensioendatum pensioen in te kopen bij het fonds danwel een andere pensioenuitvoerder.

Plusregeling

Pensioensysteem	Beschikbare premieregeling met het karakter van een premieovereenkomst.
Premie	De reglementaire premie bedraagt per 1 januari 2011 12,3% van de pensioengrondslag. Deze premie komt voor 2/3 ten laste van de werkgever en voor 1/3 van de werknemer. In het verslagjaar hebben CAO-partijen besloten de premie voor de Plusregeling te verhogen, per 1 januari 2012, van 12,3% naar 12,6% van de pensioengrondslag.
Pensioengrondslag	Als pensioengrondslag geldt het bruto uurloon verminderd met de uurfranchise. Het bruto uurloon bestaat uit het brutoloon, waaronder wordt verstaan: het loon over de normale gewerkte uren, loon over de onregelmatige uren (dat wil zeggen de uren in afwijkende dag- en tijdzones), indien tijdens ziekte loon wordt doorbetaald: het werkelijk

	door de werkgever doorbetaalde loon, de vergoeding wegens loonderving van (een) werkdag(en) in geval van ziekte ('werkdagcompensatie'), de (uitbetaalde) reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen en de vakantiebijslag. Onder brutoloon wordt niet verstaan: het loon over overuren, compensatie-uren, reizen en gebruteerde onkostenvergoedingen. De (uitbetaalde) reserveringen voor vakantiedagen, bijzonder verlof, kort verzuim en feestdagen die zijn opgebouwd in een periode waarin de werknemer geen deelnemer in de zin van artikel 2 van de statuten van het fonds was, worden in geen geval tot het brutoloon in de zin van dit artikellid gerekend.																				
Uurfranchise	De uurfranchise wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur en wordt afgeleid van de (wettelijke minimale) jaarfranchise. De franchise bedraagt in 2011 €5,70. Voor 2012 is de franchise vastgesteld op €5,77 per uur.																				
Opbouw pensioenkapitaal	<p>Van de doorsneepremie van 12,3% van de pensioengrondslag wordt de volgende inleg per leeftijdscategorie beschikbaar gesteld:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th><i>Leeftijd</i></th> <th><i>Beschikbare premie als percentage van de pensioengrondslag</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>21 -24</td> <td>5,50</td> </tr> <tr> <td>25 -29</td> <td>6,36</td> </tr> <tr> <td>30 -34</td> <td>7,44</td> </tr> <tr> <td>35 -39</td> <td>8,63</td> </tr> <tr> <td>40 -44</td> <td>10,03</td> </tr> <tr> <td>45 -49</td> <td>11,75</td> </tr> <tr> <td>50 -54</td> <td>13,70</td> </tr> <tr> <td>55 -59</td> <td>16,23</td> </tr> <tr> <td>60 -64</td> <td>19,36</td> </tr> </tbody> </table> <p>De beschikbare premie wordt toegevoegd aan het saldo van de pensioenrekening. Het pensioenkapitaal bestaat uit het saldo van de pensioenrekening inclusief de waarde uit een eventuele waardeoverdracht. Het saldo van de pensioenrekening wordt periodiek vermeerderd of verminderd met het positieve of negatieve beleggingsresultaat.</p>	<i>Leeftijd</i>	<i>Beschikbare premie als percentage van de pensioengrondslag</i>	21 -24	5,50	25 -29	6,36	30 -34	7,44	35 -39	8,63	40 -44	10,03	45 -49	11,75	50 -54	13,70	55 -59	16,23	60 -64	19,36
<i>Leeftijd</i>	<i>Beschikbare premie als percentage van de pensioengrondslag</i>																				
21 -24	5,50																				
25 -29	6,36																				
30 -34	7,44																				
35 -39	8,63																				
40 -44	10,03																				
45 -49	11,75																				
50 -54	13,70																				
55 -59	16,23																				
60 -64	19,36																				
Opbouwperiode	21 jaar tot 65 jaar.																				
Pensioendatum	de eerste dag van de maand waarin de (gewezen) deelnemer de leeftijd bereikt van 65 jaar.																				
Nabestaandenpensioen ten behoeve van echtgenoot, echtgenote, geregistreerde partner (of ongehuwde partner met notarieel verleden samenlevingsovereenkomst) alsmede wezenpensioen voor kinderen tot 18 jaar	Bij overlijden van de (gewezen) deelnemer vóór het bereiken van de pensioendatum verkrijgen de partner en/of de kinderen aanspraken op nabestaanden- en/of wezenpensioen. Het nabestaandenpensioen bestaat uit een uitkering uit de risicodekking en een uitkering die afhankelijk is van de hoogte van het pensioenkapitaal en van het aantal wezenpensioenen dat tezamen met het partnerpensioen voor het Pensioenkapitaal wordt aangekocht in de verhouding 100:20 (partnerpensioen: wezenpensioen). De partner- en wezenpensioenen zullen nooit hoger zijn dan de geldende fiscale maxima.																				

Premievrije deelneming	De deelnemer die arbeidsongeschikt wordt volgens de Wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) kan een verzoek bij het fonds indienen tot voortzetting van het deelnemerschap. Als het verzoek wordt ingewilligd, komt de door de werkgever verschuldigde premie als bedoeld in het uitvoeringsreglement geheel of gedeeltelijk ten laste van het fonds, wordt aan de werkgever gehele of gedeeltelijke vrijstelling van premiebetaling verleend en blijven de pensioenaanspraken van de deelnemer geheel of gedeeltelijk in stand. De gehele of gedeeltelijke vrijstelling van premiebetaling en de gehele of gedeeltelijke voortzetting van de deelneming geldt zolang een uitkering wegens arbeidsongeschiktheid wordt genoten.
Inkoop pensioen	De deelnemer heeft de mogelijkheid om op pensioendatum pensioen in te kopen bij het fonds dan wel een andere pensioenuitvoerder.

3 Verslag van het bestuur

In 2011 het bestuur zeven keer vergaderd, namelijk op 8 februari, 29 maart, 10 mei, 14 juni, 13 september en 25 oktober en op 13 december. Driemaal heeft het bestuur een studiemiddag georganiseerd. De beleggingscommissie en de pensioentechnische commissie zijn in 2011 elk zes keer bijeen geweest.

In dit hoofdstuk vindt u de besluitvorming van het bestuur over het beleid in 2011. Daarnaast wordt aandacht gegeven aan overige besluitvorming door het bestuur en gebeurtenissen in het verslagjaar.

3.1 Implementatie structuur vermogensbeheer

Per 1 november 2010 is Kempen Capital Management (KCM) aangesteld als fiduciair manager en vermogensbeheerder van StiPP. Tevens is Bank of New York Mellon als custodian aangesteld. In het jaar 2011 is de samenwerking tussen StiPP en KCM verder vormgegeven. In 2011 is ook een start gemaakt met het verbeteren van het risicomanagement en de risicobeheersing van het vermogensbeheer. Hiervoor zijn de zgn 'one pagers' ontwikkeld. Hierop worden kenmerken en kosten van een individueel beleggingsfonds weergegeven. Vervolgens geeft de beleggingscommissie een oordeel over dit fonds. Hiermee waarborgt het bestuur dat zij kennis heeft van de karakteristieken van de verschillende fondsen waarin ze belegt en het daarmee eens is.

Per 1 januari 2011 zijn de voorbereidingen voor de splitsing van de beleggingsportefeuille in een DC-en DB-deel gerealiseerd. Alle documentatie rondom de splitsing DB/DC is in de bestuursvergadering van 10 mei 2011 goedgekeurd. De splitsing van de basis- en plusregeling is in de bestuursvergadering van 10 mei 2011 on hold gezet in verband met nader juridisch onderzoek. In 2012 zal de splitsing tussen de basis- en plusregeling opnieuw worden overwogen en bediscussieerd door het bestuur.

In 2011 is gestart met een onderzoek naar de mogelijkheid van een gedifferentieerd beleggingsbeleid voor deelnemers in verschillende leeftijdscategorieën. Het idee hierachter is dat hiermee de zorgplicht vorm gegeven kan worden. Hiertoe is een ALM studie uitgevoerd, welke in 2012 een vervolg zal krijgen. Ook is er juridisch advies ingewonnen over het gedifferentieerd toebedelen van rendementen. In oktober 2011 is een studiedag gehouden waarin de solidariteit tussen de verschillende pools en het verband met de verplichtstelling is behandeld. Naar aanleiding van de studiedag is een roadmap 2011-2012 opgesteld waarin het besluitvormingspad uiteen is gezet.

3.2 Transitie pensioenadministratie

De transitie van de pensioenadministratie is in 2011 een belangrijk aandachtspunt geweest en heeft met hoge prioriteit op de bestuursagenda gestaan. Het betreft hier zowel de feitelijke transitie van het ene administratiesysteem naar het andere, als de verbetering van de dienstverlening. Middels maandelijkse transitie overleggen is de voortgang op de transitie gemonitord. Tevens zijn er een tweetal risicosessies gehouden om de risico's van de transitie te analyseren en te monitoren.

Daarnaast was er één keer per maand een operationeel overleg, waarin gefocust is op de verbetering van de dienstverlening, waaronder het halen van KPI's en het bespreken van de dienstverleningsovereenkomst (DVO) 2012 tussen StiPP en Syntrus Achmea Pensioenbeheer NV. Het bestuur heeft als externe adviseur PWC ingeschakeld om de behaalde resultaten op de geformuleerde KPI's over de eerste twee kwartalen van 2011 te controleren. In 2011 is de DVO 2012 StiPP - Syntrus Achmea goedgekeurd door het bestuur. Deze DVO kent een ingangsdatum vanaf 1 januari 2012.

In 2011 heeft het bestuur stappen gemaakt om het incassoproces te verbeteren. Hiertoe is een externe adviseur ingehuurd. De adviseur heeft het huidige incassoproces geanalyseerd en een voorstel geschreven voor een nieuw incassopad vanaf 1 januari 2012. Het bestuur heeft besloten het voorstel te implementeren per 1 januari 2012.

Voor de transitie is in 2011 veel voorbereidend werk verricht om de beoogde transitiedatum van 1 januari 2012 te halen. De uitloop en afwerking van de transitie loopt door tot halverwege het jaar 2012. Hierdoor zal de transitie van de Pensioenadministratie ook in 2012 een aandachtspunt blijven voor het bestuur.

3.3 Toekomst basisregeling

Uit jarenlange ervaring is gebleken dat de deelname aan de basisregeling van korte duur is. Hierdoor zijn de kosten voor de uitvoering van de basisregeling in vergelijking met de kapitaalopbouw van de deelnemer relatief hoog. Uitgangspunt is en blijft evenwel dat het basispensioen is ingesteld om een grote groep werknemers van pensioen te voorzien en daarmee een 'witte vlek' weg te werken.

Begin 2011 is een overleg geweest met Cao-partijen over de toekomst van het basispensioen. Omdat de invulling van de pensioenregeling bij Cao-partijen ligt, is in 2011 besloten om het vraagstuk over het basispensioen in zijn geheel bij Cao-partijen neer te leggen. Cao-partijen en StiPP streven ernaar om gezamenlijk te komen tot besluitvorming omtrent de toekomst van de basisregeling.

3.4 Handhaving en aansluitingskwesties

Werkgevers in binnen- en buitengebied

Al geruime tijd is de totale werkgeverspopulatie en het aanlevergedrag van loongegevens punt van aandacht bij het bestuur van StiPP. Er zijn twee specifieke problemen te onderscheiden. Ten eerste is er een groep van werkgevers die potentieel onder de werkingssfeer (verplichtstelling) valt, maar nu niet bij StiPP is aangesloten. Deze groep werkgevers wordt ook wel benoemd als buitengebied. Ten tweede is er een groep werkgevers die wel is aangesloten bij StiPP en periodiek loongegevens aanlevert, maar dit niet volledig doet. Deze groep van werkgevers wordt uitgeduid als binnengebied.

In 2011 zijn de handhavingactiviteiten fors geïntensiveerd. Zo is begonnen met het aansluiten van werkgevers in het buitengebied. Dit heeft tot op heden geleid tot meer dan 500 nieuwe aansluitingen en een extra premieopbrengst van meer dan 1 miljoen euro per jaar. Het aansluiten van het buitengebied zal in 2012 worden voortgezet.

Voor wat betreft de handhavingactiviteiten met betrekking tot de werkgevers die wel zijn aangesloten maar in zijn geheel niet, niet juist, niet volledig of niet tijdig aanleveren is in 2011 het rappelleringsproces ingevoerd. Het proces is hiermee verder gestructureerd. Dit heeft geleid tot snellere aanlevering van deelnemergegevens door werkgevers.

Voor de groep werkgevers die stelselmatig in gebreke blijven door niet aan te leveren zijn tevens verschillende sancties uitgewerkt. Zo zijn er kort gedingen opgestart tegen werkgevers om gegevens aangeleverd te krijgen. De eerste resultaten zijn succesvol, aanlevering en premiebetaling volgt. Ook zijn er ambtshalve nota's opgelegd met als doel dat er aanlevering en premiebetaling volgt.

Tot slot is de samenwerking met de SNCU geïntensiveerd. Ten opzichte van 2010 zijn meer controles gedaan. Het bestuur heeft daarnaast in 2011 op basis van de resultaten van het SNCU onderzoek, actie ondernomen door ambtshalve nota's op te leggen. Dit heeft geresulteerd in een premievaststelling van meer dan 3 miljoen euro. In 2012 zal deze stroom en de premievaststelling naar verwachting alleen maar hoger worden.

Tot slot heeft het bestuur besloten om conform het uitvoeringsreglement administratiekosten en boetes op te gaan leggen.

Verplichtstelling

In het verslagjaar 2011 zijn er geen wijzigingen doorgevoerd in de verplichtstelling van het Pensioenfonds. In de naleving en uitvoering is evenwel lopende het verslagjaar het aansluitingsbeleid aangescherpt en is veel tijd en aandacht gestoken in het project "binnengebied" om tot een zo volledig mogelijke aanlevering van gegevens te komen.

Dispensaties / hertoetsing

In het verslagjaar 2011 is met het vaststellen van de grondslagen voor het aantonen van actuariële en financiële gelijkwaardigheid en voor de verklaring van gelijke aanspraken het dispensatiebeleid nader geformuleerd. Daarnaast is besloten eventuele dispensaties, op grond van artikel 6 van het Vrijstellings- en Boetebesluit Wet BPF 2000, niet meer met terugwerkende kracht te verlenen, tenzij:

- de betreffende werkgever reeds bij een ander BPF is aangesloten; en
- de betreffende werkgever gedurende de gehele periode dat hij onder de verplichtstelling van StiPP valt, aantoot elders aan een ten minste gelijkwaardige regeling te hebben deelgenomen; en
- de werkgever nog niet bij StiPP is aangesloten; en
- er vanuit StiPP nog geen communicatie richting de werknemers van de werkgever heeft plaatsgevonden.

Vanwege het besluit om vanaf het 1 januari 2011 de beschikbare premie staffel te verhogen, heeft er bij werkgevers die in het verleden gedispenseerd zijn een hertoetsing plaatsgevonden.

3.5 Communicatie

In 2011 is de eerste aanzet gegeven voor de weg naar meer digitale communicatie. Zo zijn, naast de wettelijke vereiste communicatie, de brochures digitaal gemaakt. Daarnaast is een begin gemaakt om de startbrieven op B1 niveau te maken. In 2011 heeft het bestuur over vernieuwde communicatie gesprekken gevoerd met oa de Pensioenfederatie, AFM en het ministerie van SZW. Onder andere door de visitatiecommissie is aangegeven dat de beoogde doelen die besproken zijn met deze partijen nu niet worden ondersteund door de praktijk. Dit heeft er toe aangezet dat in november 2011 een eerste sessie is geweest over vernieuwde, effectievere communicatie in samenhang met een nieuwe website. Dit moet de ondersteuning worden om meer vernieuwend en effectief te gaan communiceren naar de doelgroepen van StiPP.

AFM onderzoek

Op 9 november 2011 heeft er vanuit de AFM een onderzoek plaatsgevonden naar de kwaliteit van de verschillende communicatie-uitingen aan de deelnemers van het fonds. In haar voorlopig rapport heeft de AFM een aantal bevindingen weergegeven die de communicatie kunnen verbeteren. Een aantal bevindingen wordt meegenomen in de communicatie-uitingen voor het komende verslagjaar.

Gesprekken met ministerie van SZW

In de Pensioenwet is bepaald dat de pensioenuitvoerders een pensioenregister inrichten. Op 7 mei 2008 is de Stichting Pensioenregister opgericht, een samenwerkingsverband van de pensioenkoopels, verzekeraars en Sociale Verzekeringsbank. De Stichting Pensioenregister begeleidt de ontwikkeling van het pensioenregister. De pensioensector draagt de kosten zelf. In 2009 is bij Syntrus Achmea een project gestart voor de tijdige invoering van het pensioenregister. In 2010 zijn de systemen van de administrateur getest op een juiste en volledige aansluiting op het Pensioenregister. Het project is hiermee eind 2010 tijdig en succesvol afgerond.

Mede gezien de ontwikkelingen omtrent het Pensioenregister en het specifieke karakter van de pensioenregeling van StiPP en kenmerken van de uitzendbranche, is het bestuur het gesprek aangegaan met het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De (gewezen) deelnemers hebben in veel gevallen recht op relatief kleine pensioenkapitalen. De kosten van het vervaardigen van de verschillende communicatie uitingen (UPO's) wegen niet altijd op tegen de opbrengsten. Aangezien de hoogte van de pensioenkapitalen voor de (gewezen) deelnemers ook inzichtelijk zijn via het Pensioenregister heeft het bestuur het Ministerie van SZW gevraagd de wettelijke verplichting tot het verzenden van UPO's aan gewezen deelnemers met kleine pensioenkapitalen te heroverwegen. Dit traject is in 2011 nog niet afgerond en zal ook in 2012 punt van aandacht van het bestuur blijven richting het Ministerie van SZW.

3.6 Overige bestuursbesluiten en gebeurtenissen in het verslagjaar

Wijziging premie plusregeling

Uit het verslagjaar 2010 is gebleken dat de kostendekkende premie van StiPP onder druk staat. De berekening van de verschillende opslagen in de premie is hiervan de oorzaak. Mede gezien de economische verwachtingen voor 2012 is het onzeker welke premievolume het fonds in 2012 zal innen. Deze beide factoren liggen ten grondslag aan het bestuursbesluit, genomen op 13 december 2011, de premie voor de Plusregeling te verhogen van 12,3% naar 12,6% van de pensioengrondslag, ingaande per 1 januari 2012.

Toeslag in 2011

Het pensioenfonds betaalt de toekomstige verhogingen van de ingegane pensioenen uit het behaalde beleggingsrendement. De toeslag voor 2011 is in de bestuursvergadering van 2 december 2010 vastgesteld en bepaald op gelijk niveau met de consumentenprijsindex (1,38%) van oktober 2010. Het rendement in 2011 en de economische vooruitzichten voor 2012 zijn van dien aard dat het bestuur in de vergadering van 13 december 2011 heeft besloten per 1 januari 2012 geen toeslag te verlenen op de reeds ingegane pensioenuitkeringen. Dit ondanks het gegeven dat de consumentenprijsindex in de referte periode wel is gestegen met 2,33%.

Onderzoek onder gepensioneerden naar de risicobereidheid

In 2011 heeft StiPP een onderzoek laten uitvoeren onder de aankomende gepensioneerden naar de risicobereidheid. Aan de aankomende gepensioneerden is gevraagd of zij voor hun pensioen liever een vast, nominaal pensioen wensen te ontvangen of een geïndexeerd pensioen. Uit het onderzoek bleek dat het merendeel van de aankomende gepensioneerden kiest voor een vast, nominaal pensioen. De conclusies uit het onderzoek zullen in 2012 verder worden verwerkt in het beleid van het fonds.

Oprichting AO IC en Uitbestedingscommissie

In de bestuursvergadering van 13 december 2011 heeft het bestuur besloten een AO / IC en Uitbestedingscommissie op te richten. De belangrijkste taak van deze commissie is het monitoren van de externe partijen: Syntrus Achmea pensioenuitvoering, BNY Mellon en Kempen Capital Management. Dit doet de commissie door het uitvoeren van de volgende activiteiten:

- Beoordelen SLA-rapportages;
- Beoordelen SAS-70 en ISAE-3402 rapportages;
- Bespreken rapportages en follow up;
- Beoordelen compliance uitbestede partijen: gedragscode, 'incident handling' en het beloningsbeleid;
- Bespreken wijze waarop risico's door externe beheerders worden gemanaged die voor StiPP van belang zijn;
- Monitoren van de samenwerkingsovereenkomst tussen StiPP, Syntrus Achmea in de rol als pensioenuitvoerder, KCM en BNYM.

3.7 Reglements- en Statutenwijzigingen

Pensioenreglementen

- Wijziging van de actuariële factoren en solvalibiteitsopslag Vereist Eigen Vermogen;
- Wijziging van bepalingen omtrent geen premie / geen aanspraak;
- Tekstuele aanpassingen omtrent ingangsdatum partnerpensioen, afkoop wezenpensioen en inkomende waardeoverdrachten;
- Aanpassing wekelijks vaststellen pensioengrondslag;
- Aanpassing uurfranchise in €5,70, 2011 (in plaats van €5,40 2008);
- Aanpassing omschrijving risicopartnerpensioen;
- Aanpassing termijn Vrijwillige Voortzetting naar negen maanden.

Uitvoeringsreglement

- Wijziging van het boetebeleid;
- Wijziging aanvraagtermijn vrijwillige aansluiting;

4 Goed pensioenfondsbestuur

4.1 Inrichting Pension Fund Governance

Het fonds kent een deelnemersraad, een verantwoordingsorgaan en een visitatiecommissie.

Deelnemersraad

In 2011 kwam de deelnemersraad vier keer bijeen, waarvan één keer gezamenlijk met het bestuur van het fonds, in het kader van de vaststelling van de jaarrekening over het verslagjaar 2010. Tijdens de vergaderingen van de deelnemersraad is gesproken over de bestuursbesluiten zoals elders opgenomen in dit verslag. Een verslag van de deelnemersraad treft u verderop in dit jaarverslag.

Verantwoordingsorgaan

In 2011 is het verantwoordingsorgaan driemaal bijeen geweest om zich onder andere een oordeel te vormen over de jaarrekening over het verslagjaar 2010. Daarnaast is het Verantwoordingsorgaan geïnformeerd over het communicatie- en beleggingsplan en het rapport van de visitatiecommissie. Voor het verslagjaar 2011 is het verantwoordingsorgaan bijeen geweest in 2012 en heeft een verslag opgesteld, dat verderop in dit hoofdstuk is te vinden.

4.2 Visitatiecommissie

Samenvatting visitatierapport StiPP

In mei 2011 heeft de visitatiecommissie, bestaande uit Nelly Altenburg, Joost Borm en Leo van Eerden, haar tweede visitatierapport uitgebracht. Het bestuur van het bedrijfstakpensioenfonds voor Personeelsdiensten StiPP heeft ervoor gekozen ieder jaar een visitatie te laten plaatsvinden. Over 2009 is, als start van deze jaarlijkse rondes, een algehele visitatie uitgevoerd, waarvan in het jaarverslag 2009 verslag is gedaan.

In 2010/2011 is, volgens afspraak, op deelonderwerpen geïnspecteerd, waarbij het bestuur haar keuze voor de deelonderwerpen heeft laten vallen op:

- Een update van de bestuurlijke processen en procedures in het licht van de aanbevelingen die de visitatiecommissie eerder heeft gedaan.
- De aansturing van de uitbestede processen, in het bijzonder de transitie van het pensioenbeheer(systeem) en de overstap naar een andere vermogensbeheerder.
- De inrichting en de werking van de medezeggenschap.
- De communicatie.

Vanuit deze onderwerpen, en gebaseerd op de PFG-principes van de STAR, heeft de commissie haar visitatie uitgevoerd. Als intake en eerste oriëntatie vond een gesprek plaats tussen de visitatiecommissie, de bestuursondersteuning en de bestuursvoorzitters en is de opgevraagde documentatie bestudeerd. Vervolgens zijn er, veelal met meerdere personen tegelijk, negen interviews gehouden. De bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de visitatiecommissie zijn neergelegd in een conceptrapport, die met het bestuur is besproken. De opmerkingen uit deze terugkoppeling zijn verwerkt in een eindrapport.

De visitatiecommissie heeft in een plezierige sfeer kunnen werken en zonder uitzondering prettige en open gesprekken gevoerd.

Bevindingen, conclusies en aanbevelingen

De visitatiecommissie was aangenaam verrast door de veelheid en de snelheid van verbeteringen die zij zag in de besluitvormingsprocessen en de gestructureerde aanpak van de bestuurlijke en beleidsprocessen. De discussie over de toekomst van het fonds is op voortvarende wijze aangezwengeld; er wordt planmatig gewerkt met een strategische beleidsagenda en het

bestuur stelt zich proactief op ten opzichte van huidige en toekomstige vraagstukken. Het bestuur laat zich, naar de mening van de visitatiecommissie, op effectieve wijze bijstaan door externen, zowel bij de bestuursondersteuning, als de bewaking van de uitbestede processen. De samenwerking en het evenwicht in het bestuur zijn verbeterd en de mogelijkheden voor onafhankelijke oordeelsvorming zijn vergroot. De visitatiecommissie complimenteert het bestuur met het resultaat van al haar inspanningen: het professionaliseren van het bestuurlijk werk.

Ten behoeve van verdere verbeteringen doet de visitatiecommissie nog een aantal suggesties, die de betrokkenheid van alle bestuursleden evenwichtiger en groter kunnen maken. Ook meent de commissie dat het goed is als het bestuur een proactieve houding blijft aannemen en zich niet te afhankelijk van anderen maakt. Ook doet de commissie suggesties aan de hand voor de positionering van de bestuursondersteuning.

Reactie van het bestuur op het verslag van de visitatiecommissie

In de bestuursvergadering van juni 2011 heeft het bestuur het rapport van de visitatiecommissie besproken. Het bestuur kan zich vinden in de conclusies en aanbevelingen die door de visitatiecommissie zijn gedaan. Deze zijn lopende het verslagjaar op hoofdlijnen verwerkt in het beleidsplan, op de actielijsten van de verschillende commissies geplaatst en opgepakt.

4.3 Principes van goed pensioenfondsbestuur

Deskundigheid bestuur

Het bestuur heeft een deskundigheidsplan opgesteld. Uitgangspunt van dit plan is dat het bestuur als collectief over de vereiste deskundigheid beschikt. Bij elke mutatie in het bestuur gaat het bestuur na of deze deskundigheid nog steeds aanwezig is. In 2011 heeft het bestuur een aantal studiedagmiddagen gehouden, welke in het teken stond van:

- De toekomst van het pensioenstelsel en de solidariteitskenmerken van pensioenfondsen in het algemeen en van StiPP in het bijzonder.
- Het deskundigheidsplan, mede in het kader van competentie management.
- Risicomanagement in het kader van de op handen zijnde transitie van het pensioenadministratiesysteem.

Evaluatie functioneren

Het dagelijks bestuur voert jaarlijks een functioneringsgesprek met de bestuursleden van respectievelijk werkgevers en werknemerszijde. Daarnaast heeft het bestuur in het verslagjaar 2011 een zelfevaluatie uitgevoerd. De individuele bestuursleden hebben, ook naar het oordeel van hun collega-bestuurders, een reëel beeld van hun functioneren. Over het geheel geeft dit een positief beeld van het bestuur. De duidelijke bestuursagenda, zoals vorm gegeven in het beleidsplan, en de verschillende bestuurscommissies dragen bij aan de vooruitgang die het afgelopen jaar is geboekt op het terrein van bestuurlijke effectiviteit.

Integriteitsbeleid

De Pensioenwet verplicht het bestuur tot het opstellen van een integriteitsbeleid. Deze verplichting gaat verder dan de gedragscode die het bestuur nu al heeft. Het gaat om een risicobeleid, waarbij integriteitsrisico's en ook andere risico's in kaart worden gebracht. Het bestuur heeft het integriteitsbeleid in 2011 op de agenda gezet, mede op basis van de aanbevelingen en conclusies in het visitatierapport. Het format voor het integriteitsbeleid is in 2011 besproken. De invulling van het integriteitsbeleid zal in 2012 worden uitgewerkt.

Scheiding beleid en uitvoering

Het bestuur maakt beleid en laat zich adviseren door externe deskundigen (actuaris, accountant, compliance officer) en zijn uitvoerders. Al sinds 2004 heeft het fonds met zijn uitvoerders uitgebreide serviceafspraken gemaakt over de uitvoering van de regeling.

4.4 Het premie-, beleggings- en toeslagenbeleid

Het beleid rond de instrumenten premies en toeslagen is voor het fonds zeer beperkt. De regeling van het fonds is een beschikbare premieregeling, waarbij er een percentage van het loon van de deelnemers wordt "gespaard". Op de pensioendatum wordt het gespaarde pensioenkapitaal omgezet in (jaarlijkse) pensioenaanspraken.

De kostendekkende premie over het boekjaar bedraagt € 123.757 en de feitelijke premie over het boekjaar bedraagt € 123.812. Er is geen sprake van een gedempte premie bij een DC-regeling. De kostendekkende premie is lager dan de werkelijke premie. Hierbij wordt aangetekend dat bij de ontvangen premie voor de controle van de toereikendheid er twee posten aan deze ontvangen premie zijn toegevoegd. Ten eerste zijn de kosten met betrekking tot handhaving ad € 505 onttrokken aan de ontvangen premie. Daarnaast wordt een bijdrage in de kosten met betrekking tot handhaving ontvangen ad € 235 van het Sociaal Fonds Uitzendbranche (SFU). Derhalve bedraagt de ontvangen premie voor de controle van de kostendekkendheid van de premie € 123.542. De kostendekkende premie over 2011 bedraagt € 123.757. Er kan dus geconcludeerd worden dat de ontvangen premie fractioneel lager is dan de benodigde, kostendekkende premie. De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt: actuariel benodigd € 106.373, opslag in stand houden vereist vermogen € 3.597, opslag voor garantiereserve en verzekeringstechnisch risico € 6.029 en opslag voor uitvoeringskosten € 7.758. Alle bedragen luiden in eenheden van € 1.000,-. De pensioenregeling van StiPP is een vorm van een premieovereenkomst. Het pensioenkapitaal van de deelnemers wordt door het pensioenfonds belegd. Voor de (gewezen) deelnemers geldt dat, indien het beleggingsresultaat positief is, dit wordt toegevoegd aan het saldo van de pensioenrekening. Indien het beleggingsresultaat negatief is, wordt dit in mindering gebracht op het saldo van de pensioenrekening.

De toeslag voor de gepensioneerden vloeit voort uit het behaalde beleggingsrendement. Reglementair is vastgesteld dat op de (ingegane) pensioenrechten jaarlijks een toeslag wordt verleend van maximaal de procentuele stijging van het CBS-consumumentenprijsindexcijfer, afgeleid van alle huishoudens. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre pensioenrechten worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

Het fonds kent alleen voor de groep gepensioneerden een voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds. Deze voorziening is opgenomen in de jaarrekening. Het risico dat voortvloeit uit deze verplichtingen is het actuariële risico en de situatie dat de beleggingen van het fonds in enig jaar een lager rendement laten zien dan de rentetermijnstructuur.

De doelstelling van het beleggingsbeleid is de beleggingsresultaten van het fonds – gegeven de risicoperceptie van het bestuur – te maximaliseren.

4.5 Kosten uitvoering pensioenregeling

Het fonds maakt voor het uitvoeren van de pensioenregeling diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling en kosten van het vermogensbeheer.

Het fondsbestuur vindt het belangrijk open te zijn over deze kosten.

Onderstaand is in dit kader een uitgebreide rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen.

De kosten worden gepresenteerd overeenkomstig de aanbevelingen van de Pensioenfederatie. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfondsen maken, eenvoudig met elkaar worden vergeleken.

De kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling bedragen voor 2011 € 7.894.000. Omgerekend naar kosten per deelnemer (actieve deelnemers en gepensioneerden per 31 december van het verslagjaar) is dit € 43,25. Indien ook de slapers worden meegenomen in deze berekening van kosten per deelnemer en de aanbeveling van de Pensioenfederatie met betrekking tot de "normdeelnemer" wordt toegepast dan bedragen de kosten per deelnemer € 25,44.

Het bedrag aan uitvoeringskosten bestaat uit:

- kosten deelnemer;
- kosten werkgever;
- kosten bestuur en financieel beheer;
- kosten projecten.

De kosten deelnemer hebben betrekking op alle werkzaamheden die de administratie van het fonds verricht om de pensioenaanspraken te administreren, de uitkeringen van de pensioengerechtigden te verzorgen en alle deelnemers en gerechtigden te informeren. Te denken valt hierbij aan het verwerken van waardeoverdrachten, het afkopen van kleine pensioenen, het toekennen van pensioenen en de communicatie met alle doelgroepen (helpdesk, website, pensioenplanner, nieuwsbrief, Uniform Pensioenoverzicht, start- en stopbrief enzovoorts).

De kosten werkgever hebben betrekking op alle activiteiten die voortvloeien uit het beheer van het bestand van aangesloten werkgevers, de aanlevering en verwerking van de werknemersgegevens, het opleggen en innen van de pensioenpremies en het onderhouden van de contacten met die werkgevers.

De kosten bestuur en financieel beheer hebben betrekking op de bestuurlijke kosten (bestuur, deelnemersraad, verantwoordingsorgaan), het voeren van het secretariaat, het opstellen van het jaarverslag en het samenstellen van financiële rapportages, de kosten van het wettelijk toezicht (DNB, AFM) en de advies- en controlekosten (actuaris, accountant, aan derden uitbestede activiteiten).

4.6 Kosten uitvoering vermogensbeheer

De vermelde kosten komen niet overeen met de pensioenuitvoeringskosten zoals die zijn verantwoord in de rekening van baten en lasten. Dit komt omdat daarin kosten zijn begrepen (kosten beleggingscommissies, beleggingsadvies) die feitelijk aan de kosten van het vermogensbeheer kunnen worden toegerekend.

De vermogensbeheerkosten zijn lager dan in 2010. Enerzijds door scherpere fee afspraken met de beheerders en anderzijds door het wegvallen van de transitiekosten. In 2010 is immers overgestapt naar een nieuwe fiduciair manager hetgeen tot eenmalige transitiekosten heeft geleid.

De kosten bestaan grofweg voor de helft uit organisatiekosten (kosten voor adviseur en fiduciair manager) en voor de andere helft uit uitvoeringskosten voor het daadwerkelijk beheer.

De kosten van het vermogensbeheer in 2011 bedragen € 1.760.000. Afgezet tegen het gemiddeld belegd vermogen, komen de kosten in 2011 neer op 0,40% van het gemiddeld belegd vermogen van circa € 436.712.000.

Kosten vermogensbeheer

Onderdeel	Subonderdeel	Vermogen (K €)	Kosten (K €)	% Totaal Vermogen
Organisatie	Accountant		8	0.00%
Organisatie	Adviseur		60	0.01%
Organisatie	Fiduciair		686	0.16%
Organisatie	Custodian		150	0.03%
Beheer	Obligaties	97,652	198	0.05%
Beheer	Aandelen	72,017	331	0.08%
Beheer	Onroerend Goed	10,132	35	0.01%
Beheer	Liquiditeiten	256,911	292	0.07%
Totaal		436,712	1,760	0.40%

De (geschatte) transactiekosten in 2011 bedragen € 242.000. Afgezet tegen het gemiddeld belegd vermogen, komen de transactiekosten in 2011 neer op 0,06% van het gemiddeld belegd vermogen van circa € 436.712.000.

Transactiekosten

Onderdeel	Subonderdeel	Vermogen (K €)	Kosten (K €)	% Totaal Vermogen
Beheer	Obligaties	97,652	164	0.04%
Beheer	Aandelen	72,017	77	0.02%
Beheer	Onroerend Goed	10,132	NNB	NNB
Beheer	Liquiditeiten	256,911	1	0.00%
Totaal		436,712	242	0.06%

4.7 Overig

Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het fonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het fonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder. De vermogenspositie is zodanig dat er geen lange- of kortetermijnherstelplan van toepassing is.

4.8 Verslag van het Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft het jaarverslag in haar vergadering behandeld. Hieruit komt naar voren dat het bestuur zich bewust is van de complexiteit waarin het fonds opereert en zich inspanningen getroost in control te zijn. Tevens is het duidelijk geworden dat het bestuur de aanbevelingen uit het rapport van de visitatiecommissie serieus heeft opgevolgd.

Beleggingsbeleid

Uit het beleggingsbeleid, zoals dat door het bestuur van het pensioenfonds wordt gevoerd, concludeert het verantwoordingsorgaan dat het bestuur zich bewust is van de risico's en verantwoordelijkheden die met het doen van beleggingen gepaard gaan. Het invoeren en hanteren van de Investment Beliefs wordt door het verantwoordingsorgaan positief beoordeeld. Het verantwoordingsorgaan is verheugd dat het bestuur per 1 januari 2012 een expliciet standpunt ten aanzien van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen heeft ingenomen.

Vooruitblik 2012

Het verantwoordingsorgaan is verheugd met de heldere vooruitblik op 2012, met name op de gebieden van financiële structuur, Maatschappelijk Verantwoord Beleggen en handhaving.

Premiebeleid

Uit het jaarverslag blijkt dat het bestuur, evenals in 2010, extra aandacht heeft besteed aan handhaving en premie-inning. Het verantwoordingsorgaan vertrouwt erop dat het bestuur deze aandacht als consistent beleid voert.

Communicatiebeleid

Uit het jaarverslag komt duidelijk naar voren dat ook communicatie door het bestuur hoog in het vaandel wordt gevoerd. Het verantwoordingsorgaan juicht de open discussie toe, die met de AFM is gevoerd met betrekking tot de controle die de Toezichthouder heeft uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan vindt het een goede zaak dat het bestuur zich bewust is van veranderende maatschappelijke ontwikkelingen.

Wetgeving en reglementen

Het verantwoordingsorgaan heeft kennis genomen van de aanpassingen die in de reglementen zijn doorgevoerd.

Pensioenadministratie

Het verantwoordingsorgaan constateert dat de transitie in een ver gevorderd stadium is. Het verantwoordingsorgaan is van mening dat de aandacht die het bestuur hier nu voor heeft, in het komend verslagjaar zal leiden tot een volledig afgeronde transitie naar het nieuwe administratiesysteem.

Oordeel

Op basis van het bovenstaande is het verantwoordingsorgaan van de Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten van oordeel dat:

het bestuur voldoende informatie aan het verantwoordingsorgaan heeft verschaft om een afgewogen oordeel te kunnen geven over het gevoerde beleid in 2011.;

- het bestuur gehandeld heeft in overeenstemming met het bepaalde in de statuten en de reglementen;
- het bestuur in haar beleid over 2011 gehandeld heeft met evenwichtige afweging van alle belangen;
- de door het bestuur gevoerde communicatie open en transparant is geweest;
- het bestuur aandacht moet blijven geven aan handhaving en premie-inning.

De Meern, 12 juni 2012

Verantwoordingsorgaan Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten,

De heer T. Sijpestijn

Voorzitter

Reactie bestuur op verslag verantwoordingsorgaan

Met belangstelling heeft het bestuur kennis genomen van het verslag van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur waardeert het ten zeerste dat de inspanningen van het bestuur om de processen beter te laten verlopen, door het verantwoordingsorgaan gezien en gewaardeerd worden. Uiteraard is het bestuur zich ervan bewust dat de processen continu gevolgd moeten worden. Immers, het bestuur blijft verantwoordelijk ook al zijn zaken als administratie en vermogensbeheer uitbesteed.

De transitie naar het nieuwe administratie systeem heeft nog steeds de bijzondere aandacht van het bestuur. Alle stappen die nodig zijn om dit proces goed af te ronden worden nauwgezet gevolgd. Tevens onderschrijven wij de opmerking van het verantwoordingsorgaan dat handhaving en premie-inning blijvend aandacht verdienen. Het bestuur zet daar dan ook vol op in het komende jaar, onder andere door het opvoeren van het aantal gerechtelijke procedures.

4.9 Verslag van de Deelnemersraad

De per 1 januari 2009 aangetreden deelnemersraad begon dit verslagjaar met 5 leden, allen namens de actieve deelnemers. Gedurende dit verslagjaar is de samenstelling van de deelnemersraad gewijzigd en is er zitting genomen namens de gepensioneerden.

In dit verslagjaar heeft de deelnemersraad vier keer vergaderd (22 maart 2011, 3 mei 2011, 14 juni 2011 en 18 oktober 2011). Aan deze vergaderingen namen ook deel een ambtelijk secretaris van de deelnemersraad en een vertegenwoordiger van het bestuur van StiPP. Reguliere onderwerpen in het verslagjaar die voor advies voorlagen bij de raad, waren het jaarverslag van het fonds over 2010, de ABTN 2011, beleggingsplan 2011, communicatieplan 2011 en een aantal wijzigingen van het pensioenreglement.

De deelnemersraad StiPP participeert in het Platform Deelnemersraden. Dit platform behartigt gezamenlijke belangen voor de aangesloten leden. Ook draagt het platform bij aan uitwisseling van kennis en ervaringen tussen verschillende deelnemersraden. Deskundigheidsbevordering vindt plaats door het organiseren van twee themadagen per jaar.

De samenwerking met het bestuur van StiPP is goed. Bij vergaderingen van de deelnemersraad is een bestuurslid aanwezig. Hierdoor kan er meteen een toelichting gegeven worden op voorliggende onderwerpen. De deelnemersraad is tevreden over deze gang van zaken en merkt dat het bestuur openstaat voor de opbouwende kritische houding van de deelnemersraad. De deelnemersraad hoopt deze goede samenwerking in 2012 voort te zetten.

Deelnemersraad Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten
De Meern, 12 juni 2012

Voorzitter,
De heer G.P. Verlinden

5 Risico's

Het fonds kent verschillende risico's. Het kapitaal dat belegd is ten behoeve van de actieve deelnemers en de slapers wordt belegd voor risico van de deelnemer. De verplichtingen ten behoeve van de gepensioneerden en het vermogen dat daarmee te maken heeft kent een gedeeld risico voor zowel het fonds als de gepensioneerden.

5.1 Beleggingsrisico's

Marktrisico

De waarde van beleggingen op de beurs fluctueert voortdurend. Het risico dat hiermee gepaard gaat, noemt men het marktrisico. Dit marktrisico is niet voor alle beleggingscategorieën gelijk. Spreiding binnen de portefeuille beoogt dit risico te mitigeren.

Renterisico

Het renterisico houdt verband met de waardeontwikkeling die volgt uit een renteverandering. Aangezien StiPP een beschikbare premieregeling heeft met het karakter van een premieovereenkomst, is dit risico relatief klein in vergelijking met andere pensioenfondsen. Een rentestijging heeft een negatieve invloed op de vastrentende waarden, een rentedaling een positieve invloed op vastrentende waarden. In november is de rentegevoeligheid van de portefeuille aanzienlijk gereduceerd door obligaties voor een substantieel deel te verkopen ten gunste van geldmarktfondsen (met zeer geringe gevoeligheid van de waarde naar renteveranderingen). Hierdoor is de portefeuille minder gevoelig geworden voor veranderingen in het renteniveau. Deze aanpassing houdt rekening met het achterliggende profiel van de regelingen.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van de beleggingen verandert door veranderingen in valutakoersen. Vanuit strategisch oogpunt wordt het valutarisico door het fonds gezien als een risico waar op lange termijn geen rendement tegenover staat. Met ingang van december is het valutarisico op aandelen naar de Amerikaanse Dollar, het Britse Pond en de Japanse Yen afgedekt. Voor vastrentende waarden die niet luiden in Euro is het valutarisico gedurende het jaar afgedekt. Aan het einde van het jaar was de portefeuille geheel belegd in Euro titels.

Kredietrisico

Kredietrisico betreft het risico op verlies op een belegging doordat de debiteur zich niet aan de contractuele verplichtingen houdt, bijvoorbeeld door faillissement of herstructurering. Het fonds voert ten aanzien van kredietrisico een defensief beleid. Het neemt momenteel beperkt kredietrisico's in de vastrentende beleggingen door binnen staatsobligaties slechts te beleggen in de hoogste kwaliteit (een AAA-rating). Daarnaast wordt in bedrijfsobligaties belegd in 'investment grade' obligaties, niet in obligaties in de 'high yield' of speculatieve categorie. Voor valutaderivaten wordt slechts gebruik gemaakt van kortlopende contracten waardoor het risico op de tegenpartij sterk wordt gereduceerd. Het risicocomité van Kempens Capital Management monitort deze tegenpartijen, waarbij naar de rating en de vigerende verzekeringspremie op de tegenpartij (premie op credit default swaps) wordt gekeken.

Liquiditeitsrisico

Aangezien de som van de premies, directe beleggingsopbrengsten en aflossingen van beleggingen in vastrentende waarden, de som van uitkeringen, kosten en verwachte afrekeningen van valutatermijncontracten verre te boven gaat, is de kans op een liquiditeitstekort beperkt. Temeer daar meestal de mogelijkheid bestaat beursgenoteerde beleggingen per ommegaande te verkopen. In de portefeuille kennen alleen de belangen in niet genoteerd onroerend goed, hypotheken en GTAA een geringe liquiditeit. De overige belangen zijn op korte termijn zonder grote kosten of verliezen liquide te maken.

5.2 Actuariële risico's

Verzekeringstechnisch risico

De pensioenregeling van het fonds heeft gedurende het actieve dienstverband en gedurende de zogenaamde uitstelperiode het karakter van een premieovereenkomst. Hierbij wordt de omvang van een toe te kennen pensioen bepaald door het kapitaal dat voor een deelnemer is opgebouwd. Het fonds loopt bij deze regeling dus beperkte verzekeringstechnische risico's terwijl het beleggingsrisico bij de deelnemers ligt. Op de pensioendatum kunnen de deelnemers hun pensioen aankopen bij StiPP of elders hun pensioen aankopen.

Naast het verzekeringstechnisch risico dat is bedoeld voor het risico geen premie, wel aanspraak, kent het fonds ook een overlijdensrisico en een arbeidsongeschiktheidsrisico.

Hogere levensverwachting

Het fonds hanteert momenteel de gepubliceerde AG Prognosetafels 2010 – 2060 en daarbij, op basis van intern onderzoek van diverse pensioenfondsen bij Syntrus Achmea, vastgestelde algemene correctiefactoren.

5.3 Overige en operationele risico's

Het fonds heeft de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en van de opzet van de administratieve organisatie en interne controle vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Het fonds heeft beleid vastgesteld met betrekking tot de beheersing van risico's die samenhangen met de uitbesteding. Belangrijke aspecten hierin zijn dat de pensioenuitvoerder, Syntrus Achmea, beschikt over een zgn. SAS-70 verklaring type 2 en een veelheid van elkaar aanvullende maatregelen zoals back-up en recovery procedures, logische en fysieke toegangsbeveiliging en testprocedures. Met Syntrus Achmea is het fonds een gedetailleerde Service Level Agreement (SLA) overeengekomen.

Met de vermogensbeheerder zijn ook beheerafspraken gemaakt. Op de dienstverlening van Kempen Capital Management is eveneens een SAS-70 type 2 verklaring van toepassing. In het mandaat voor 2011 zijn de beheerafspraken vastgelegd. Deze afspraken betreffen onder andere de samenstelling van de portefeuille, de tactische marges, de performancemeting, de benchmarks en het valuta- en derivatenbeleid, de risicometing en –beheersing.

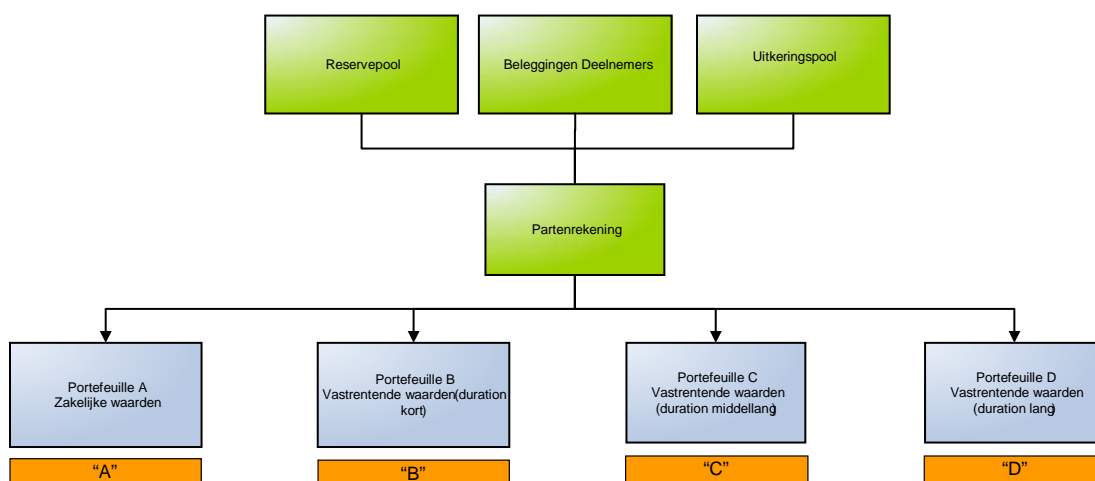
5.4 Compliance risico

Compliance risico is het risico van het niet voldoen aan fungerende wet- en regelgeving dan wel het niet tijdig onderkennen van veranderingen in de wet- en regelgeving. Voor de begeleiding van dit proces is een Compliance Officer aangesteld.

6 Beleggingen

6.1 Strategische beleggingsmix

Gedurende 2011 hebben er geen wijzigingen plaatsgevonden in de beleggingsmix en portefeuillestructuur. De portefeuille structuur is als volgt:

Portefeuillestructuur gedurende 2011

Per 31-12-2011 is de verdeling van het vermogen over de participerende pools als volgt:

Participerende pools	%
Beleggingen Deelnemers	92%
Uitkeringenpool	2%
Reservepool	6%
Totaal	100%

Verdeling vermogen naar participerende pools

De beleggingsmix bestaat voor een aanzienlijk deel uit vastrentende waarden met een lage rentegevoeligheid. Dit komt overeen met het gewenste "spaarkarakter" voor de Basisregeling. De rest van het vermogen is belegd in zakelijke waarden en vastrentende waarden (staatsobligaties en bedrijfsobligaties). Deze participerende pools hebben het vermogen op de volgende wijze verdeeld over de beleggingsportefeuilles:

Beleggingsportefeuilles	%	Vermogen (EUR, x1000)
A. Zakelijke waarden	19%	90.096
B. Vastrentende waarden kort	65%	315.720
C. Vastrentende waarden middellang	16%	76.611
D. Vastrentende waarden lang	0%	0
Totaal	100%	482.427

Vermogen per beleggingspool per 31-12-2011

6.2 Implementatie beleggingsbeleid

Gedurende het jaar is in de beleggingscommissie van StiPP nauwlettend de ontwikkeling van de Eurocrisis gevolgd. Specifiek is gekeken naar het risico op staatsobligaties en financiële instellingen. Het fonds belegt enkel in staatsobligaties van landen met zeer hoge kredietwaardigheid is derhalve niet blootgesteld naar staatsobligaties van Portugal, Italië, Spanje, Griekenland of Ierland. Wel heeft het fonds behoorlijke positie naar financiële instellingen via geldmarktfondsen en bedrijfsobligatie fondsen. In het derde kwartaal van 2011 is deze allocatie naar financiële instellingen significant teruggebracht ten gunste van kort lopende staatsobligaties om het concentratierisico op deze sector te beperken.

6.3 Performance 2011

Over het gehele jaar 2011 heeft het fonds een rendement behaald van -/- 0,07%. Dit resultaat is 0,28% lager dan de benchmark, welke een performance van 0,21% heeft behaald. De performance per beleggingsportefeuille was als volgt:

Beleggingspool	Weging %	Performance %
A. Zakelijke waarden	19%	-/-8,5%
B. Vastrentende waarden kort	65%	1,1%
C. Vastrentende waarden middellang	16%	5,1%
D. Vastrentende waarden lang	0%	0%
Totaal	100%	0,0%

A. Zakelijke waarden

De zakelijke waarden portefeuille bestaat hoofdzakelijk uit aandelen en in mindere mate uit onroerend goed. De portefeuille behaalde in 2011 een resultaat -8,5%. Hiermee bleef de portefeuille 1,3% achter bij de strategische benchmark (-7,2%). De belangrijkste bijdrage aan de underperformance kwam van de volgende factoren:

- Binnen aandelen belegt het pensioenfonds gedeeltelijk in passieve fondsen die beleggen in aandelen gewogen naar fundamentele factoren in plaats van marktaandeel ("Fundamental Indexation"). Deze aanpak bleef achter bij de marktgewogen benchmark. De bijdrage aan het resultaat van de zakelijke waarden portefeuille was -0,36%.
- Actieve managers bleven achter bij de benchmark. Per saldo hebben actieve managers 0,30% negatief bijgedragen aan het resultaat. Met name actief beheer in opkomende markten bleef achter.
- De benchmark bevat geen beheerkosten en geen transactiekosten. Hierdoor presteerde de portefeuille 0,20% minder dan de benchmark.

Om de afwijking als gevolg van actief beheer terug te brengen is een gedeelte van het belegd vermogen in aandelen opkomende landen gewijzigd naar een passief beleggingsfonds.

B. Vastrentende waarden kort

De belangrijkste doelstelling van de vastrentende waarden kort portefeuille is kapitaalsbehoud. De portefeuille bestaat hoofdzakelijk uit liquiditeiten (ingevuld met geldmarktfondsen en kortlopende staatsobligaties) en daarnaast uit bedrijfsobligaties met hoge kredietwaardigheid (investment grade) en hypotheekleningen. In 2011 behaalde de portefeuille een rendement van 1,1%, wat 0,2% hoger is dan de benchmark. Gedurende het jaar is 30% van de portefeuille belegd in een kortlopende Nederlandse staatsobligatie ten laste van money market funds met korte leningen aan Europese financiële instellingen.

C. Vastrentende waarden middellang

De vastrentend middellang portefeuille bestaat uit een Europees staatsobligatiemandaat met zeer hoge kredietwaardigheid en bedrijfsobligaties met hoge kredietwaardigheid. De portefeuille behaalde in 2011 een rendement van 5,1%, wat 0,2% lager is dan de benchmark. Eind 2011 is besloten om staatsobligaties van zeer kredietwaardige landen die mogelijk hun AAA rating verliezen (zoals bijvoorbeeld Frankrijk) te behouden, waar eerder enkel AAA landen in aanmerking kwamen. Op deze wijze streeft het fonds naar een gespreide en zeer kredietwaardige portefeuille, zonder direct gedwongen te moeten verkopen na het plaatsvinden van een downgrade.

6.4 Relatieve performance 2011 en Z-score

Jaarlijks bepaalt het bestuur een benchmark waarmee de werkelijke prestaties van de vermogensbeheerder worden vergeleken om een beeld te krijgen van de effectiviteit van de uitvoering van het beheer. Deze benchmark is een samenstelling van verschillende indices die relevant zijn voor de gekozen beleggingscategorieën binnen het fonds. Tevens wordt deze benchmark gebruikt om de Z-score te berekenen.

De performance van de benchmark over 2011 was 0,21%. De werkelijke portefeuille heeft 0,28% minder gepresteerd dan de benchmark.

De voorlopige Z-score voor het jaar 2011 is uitgekomen op -0,21. De score op de performancetoets is -0,63.

7 Vooruitblik 2012

In december 2011 heeft het bestuur een beleidsplan 2012 opgesteld. De volgende onderwerpen vormen het beleidsplan 2012 en zijn onderdeel van de strategische agenda voor 2012. Per onderdeel worden onderstaand de aandachtspunten en doelstellingen weergegeven.

7.1 Implementatie structuur vermogensbeheer

Aandachtsgebieden in 2012

2012 zal in het teken staan van verdere implementatie van de nieuwe beleggingsstructuur voor het fonds. Het gaat hier over de splitsing van de basis- en plusregeling en het toebedelen van rendementen per pool. Er zal een vervolg gegeven worden aan de ALM studie om het optimale beleggingsbeleid van de Pluspool te bepalen. Hierin zal ook het onderzoek naar vaste beleggingsmixen en life-cycle weer worden opgepakt. Ook zal in 2012 het risicomanagement een belangrijk aandachtspunt blijven voor het bestuur, alsmede Maatschappelijk Verantwoord Beleggen.

Doelstellingen 2012

De doelstellingen met betrekking tot het vermogensbeheer en beleggingsbeleid zijn:

- Het verder verbeteren van het risicomanagement en risicobeheersing;
- Het implementeren van de splitsing van de beleggingsportefeuille in een basis- en pluspool;
- Het inventariseren hoe de zorgplicht voor deelnemers in de Plusregeling met verschillende leeftijden het beste (collectief) kan worden vormgegeven middels het beleggingsbeleid;
- Het uitvoeren van het tweede deel van de ALM studie;
- Besluitvorming over de discussiepunten met betrekking tot de beleggingspools.

7.2 Transitie Pensioenadministratie en verbetering dienstverlening uitvoering

Aandachtsgebieden in 2012

In 2012 zal het bestuur veel aandacht besteden aan het verloop van de transitie van de pensioenadministratie. Het bestuur heeft PWC ingeschakeld om een review te doen op het transitieproces. Daarnaast zullen de eerste resultaten uit de dienstverleningovereenkomst (DVO) worden opgeleverd in 2012, welke door het bestuur geanalyseerd en besproken gaat worden. Er blijft maandelijks een transitie- en operationeel overleg plaatsvinden waarin de voortgang op de transitie en de kwaliteit van de dienstverlening wordt bewaakt.

Het bestuur zal extra aandacht geven aan de volgende punten:

- Monitoring van de behaalde resultaten uit de DVO.
- Bepalen hoe de KPI's en afspraken over het eerste kwartaal 2012 worden gemeten en vastgesteld.
- Het laten uitvoeren van een review door PWC op het transitieproces.
- Goede documentatie van het transitieproces inclusief reviews door de interne accountant van Syntrus Achmea en PWC.
- Implementatie van het incassoproces binnen het Dedicated Team StiPP.

Doelstellingen 2012

- De transitie van PBS naar MAIA moet per 1 januari 2012 zijn geëffectueerd, waarbij de uitloop duurt tot medio 2012.
- Het verkrijgen en monitoren van een eenduidige en duidelijke DVO rapportage.
- Het terugdringen van het verlies op de debiteurenportefeuille.;

7.3 Basispensioen

Aandachtsgebieden in 2012

Indien CAO-partijen een besluit nemen over de toekomst van het basispensioen, zal StiPP verder gaan zorgen voor de nadere uitwerking hiervan. Op dat moment zal het bestuur een nadere invulling geven aan dit beleidspunt. Het bestuur zal waar nodig actie ondernemen richting CAO partijen om besluitvorming te bespoedigen. In 2012 zal het bestuur het basispensioen opnieuw agenderen. Het bestuur zal dan zijn eigen positie bezien en bepalen, afhankelijk van besluitvorming van CAO-partijen of het uitblijven daarvan.

7.4 Bestuursmodel

Aandachtsgebieden in 2012

In 2012 zullen de wetsontwikkelingen op het gebied van bestuursmodellen op de voet worden gevolgd. Indien de wetsvoorstellen worden doorgevoerd, zal het bestuur bekijken welke consequenties dit heeft voor het bestuur. Er zullen verschillende bestuursmodellen worden bediscussieerd. Hierbij zal ook worden gekeken naar de inhuur van externe specialisten, de vormgeving van bestuursondersteuning, het aantal leden in de commissies en het bestuur, de verdeling tussen werkgevers- en werknemerszijde, de werkzaamheden van de gedelegeerd bestuurder(s) en de taakstelling van de beleggingscommissie in verband met het fiduciair management.

Doelstellingen 2012

- Analyseren bestuursmodellen en vaststellen welk model het beste past bij StiPP;
- Indien besloten wordt tot een nieuw bestuursmodel, voorbereiden implementatie nieuwe model;
- Deskundigheid en vergoedingsregeling bespreken binnen het bestuur.

7.5 Handhaving

Aandachtsgebieden in 2012

2012 zal in het teken staan van de uitwerking van de acties die in 2011 in gang zijn gezet. Zo zullen de resultaten van de sancties 'verdubbeling ambtshalve nota' en 'kort geding' duidelijk worden. De opbrengsten vanuit de SNCU controles zullen worden gemonitord en tevens zal blijken in welke mate de nota's voor premie, administratiekosten en boetes worden betaald. Het doel is om in 2012 een goed beeld te krijgen van welke actie en sanctie het meest effectief werkt. Naar aanleiding daarvan kan deze actie/sanctie in het reguliere proces worden ingebouwd en grootschaliger worden ingezet.

Om te kijken naar de juistheid en volledigheid van de bestanden die worden aangeleverd is een start gemaakt met plausibiliteitcontroles. Dit zijn controles waarin fluctuaties in aanlevering per periode (afwijkingen in de hoogte van de premie) en 0-aanleveringen worden geanalyseerd. De resultaten hiervan zullen in 2012 zichtbaar worden. In de begroting 2012 is budgettaire ruimte gemaakt voor handhavingactiviteiten.

Doelstellingen 2012

- Buitengebied: vervolg project aansluiten buitengebied uitvoeren;
- Binnengebied:
 - A. toename percentage van werkgevers die aanleveren, zowel door rappelproces als door sanctiemaatregelen;
 - B. inzicht in juistheid en volledigheid van aanleveringen middels plausibiliteitcontroles;
 - C. inzicht in opbrengsten uit opleggen factuur administratiekosten en boetes.
- Samenwerking SNCU: toename resultaat in aantal bedrijven en premieopbrengsten van de bedrijven die door SNCU worden gecontroleerd;
- Beoordeling effectiviteit sanctiemaatregelen, besluitvorming hierover en implementatie in het reguliere proces.

7.6 Effectieve communicatie

Aandachtsgebieden in 2012

In 2012 staat het leggen van een stevig fundament voor succesvolle communicatie centraal. In 2011 zal nog een fundamenteel besluit worden gemaakt over wat StiPP wil zijn voor haar doelgroepen. In 2012 volgt de uitwerking van de keuze in een communicatieaanpak. Dit betekent dat er een merkprofiel, communicatiestrategie en middelen-matrix wordt gemaakt. Naar aanleiding hiervan zullen er besluiten door het bestuur worden genomen over deze strategie en de bijbehorende middelen en zal het besluit worden geïmplementeerd. Het doel is om eind 2012 een geheel vernieuwde (meer digitale) communicatielijn uitgerold te hebben, die vanaf 1 januari 2013 werkende is.

Doelstellingen 2012

- Bepalen van het merkprofiel, communicatiestrategie en middelen-matrix;
- Uitrollen van de vernieuwde (meer digitale), effectievere communicatielijn.

8 Jaarrekening

8.1 Balans per 31 december 2011

BALANS PER 31 DECEMBER 2011 NA BESTEMMING VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN (in eenheden van duizend euro)

		31 december 2011 €	31 december 201 €
ACTIVA			
Beleggingen	(1)		
<i>Beleggingen voor risico pensioenfonds</i>			
Aandelen		2.628	-
Vastrentende waarden		43.261	-
		<u>45.889</u>	<u>-</u>
<i>Beleggingen voor risico deelnemers</i>			
Vastgoedbeleggingen		11.574	9.342
Aandelen		75.769	64.109
Vastrentende waarden		348.298	317.140
Derivaten		-	568
Overige beleggingen		897	1.500
		<u>436.538</u>	<u>392.659</u>
<i>Totaal beleggingen</i>		<u>482.427</u>	<u>392.659</u>
Vorderingen en overlopende activa	(2)		
Premies		31.121	37.972
Overige vorderingen		1.423	184
		<u>32.544</u>	<u>38.156</u>
Overige activa	(3)		
Liquide middelen		7.204	7.498
		<u>522.175</u>	<u>438.313</u>
		31 december 2011 €	31 december 201 €
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(4)		
Algemene reserve		10.332	3.584
Vereiste buffer over VPV		22.874	19.790
Garantiereserve		7.666	7.666
		<u>40.872</u>	<u>31.040</u>
Technische voorzieningen	(5)		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds		20.516	14.961
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	(6)		
		459.248	384.668
Overige schulden en overlopende passiva	(7)		
		1.539	7.644
		<u>522.175</u>	<u>438.313</u>

8.2 Staat van baten en lasten

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2011

(in eenheden van duizend euro)

		2011	2010
		€	€
BATEN			
Premiebijdragen risico deelnemers	(8)	121.455	104.362
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(9)	208	-
Beleggingsresultaten risico deelnemers	(10)	(483)	17.090
Overige baten	(11)	235	764
		<u>121.415</u>	<u>122.216</u>
LASTEN			
Mutatie voorziening pensioenverplichting risico pensioenfonds	(12)		
Pensioenopbouw		2.300	2.335
Toeslagverlening		-	88
Rentetoevoeging		110	64
Onttrekkingen voor afkopen		(2.935)	(1.914)
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen		(492)	(298)
Onttrekkingen voor pensioenuitvoeringskosten		(136)	(78)
Wijziging marktrente		1.225	441
Wijziging uit hoofde van verzwaring overlevingstafels		-	(74)
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		5.483	5.550
		<u>5.555</u>	<u>6.114</u>
Pensioenuitkeringen	(13)	20.266	27.499
Pensioenuitvoeringskosten	(14)	7.894	9.678
Mutatie pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	(15)	74.580	71.095
Saldo overdracht van rechten	(16)	3.288	3.488
		<u>111.583</u>	<u>117.874</u>
Saldo van baten en lasten		<u>9.832</u>	<u>4.342</u>
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Algemene reserve		6.748	369
Vereiste buffer over VPV		3.084	3.973
Saldo van baten en lasten		<u>9.832</u>	<u>4.342</u>

8.3 Toelichting op de balans per 31 december 2011

8.3.1 Activa

1. BELEGGINGEN

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Verloopstaat 2011

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari	-	-	-	-	-	-
Overheveling van risico deelnemers		1.600	27.944			29.544
Gecorrigeerde stand per 1 januari		1.600	27.944			29.544
Aankopen / verstrekkingen	-	1.239	14.909		-	16.148
Verkopen / aflossingen	-	(68)	-		-	(68)
Herwaardering	-	(143)	408		-	265
	-	2.628	43.261	-	-	45.889
Beleggingen voor risico pensioenfonds per 31 december 2011	-	2.628	43.261	-	-	45.889

	2011 €	2010 €
Aandelen		
<i>Indirecte beleggingen</i>		
Participaties aandelenfondsen	2.628	-
Vastrentende waarden		
<i>Obligaties</i>		
<i>Indirecte beleggingen</i>		
Participaties in obligatiefondsen	43.261	-
Totaal vastrentende waarden	43.261	-
Totaal beleggingen risico pensioenfonds	45.889	-

Uitsplitsing actuele waarde naar waarderingmethode

Op basis van de stand ultimo boekjaar kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Directe markt noteringen	Afgeleide markt noteringen	Waarderings- modellen en -technieken	Totaal
31 december 2011				
Aandelen	2.628	-	-	2.628
Obligaties	43.261	-	-	43.261
Totaal	45.889	-	-	45.889

Beleggingen voor risico deelnemers

Verloopstaat 2011

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari	9.342	64.109	317.140	568	1.500	392.659
Overhevelen naar risico pensioenfonds	-	(1.600)	(27.944)	-	-	(29.544)
Gecorrigeerde stand per 1 januari	9.342	62.509	289.196	568	1.500	363.115
Aankopen / verstrekkingen	926	29.140	56.450	-	-	86.517
Verkopen / aflossingen	-	(7.751)	(4.152)	-	(525)	(12.428)
Herwaardering	1.306	(8.129)	6.804	(568)	(79)	(666)
	11.574	75.769	348.298	-	897	436.538
Beleggingen voor risico deelnemers per 31 december 2011	11.574	75.769	348.298	-	897	436.538

Verloopstaat 2010

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari	6.592	51.692	261.606	-	1.887	321.777
Aankopen / verstrekkingen	2.941	33.242	433.168	45.261	-	514.612
Verkopen / aflossingen	-	(34.015)	(379.803)	(45.261)	(844)	(459.923)
Herwaardering	(191)	13.190	2.169	568	457	16.193
	9.342	64.109	317.140	568	1.500	392.659
Beleggingen voor risico deelnemers per 31 december 2010	9.342	64.109	317.140	568	1.500	392.659

Onder de post beleggingen is een bedrag verantwoord betreffende beleggingen voor risico pensioenfonds, welke in 2010 niet afzonderlijk gepresenteerd kon worden. In 2010 is een bedrag ad. € 30 miljoen belegd ten behoeve van risico pensioenfonds

	2011 €	2010 €
Vastgoedbeleggingen		
<i>Directe beleggingen</i>	7.536	6.758
<i>Indirecte beleggingen</i>		
Participaties aandelenfondsen vastgoedbeleggingen	3.736	2.327
<i>Overige</i>		
Kortlopende vorderingen inzake vastgoedbeleggingen	213	181
Liquide middelen inzake vastgoedbeleggingen	89	76
Totaal vastgoedbeleggingen	11.574	9.342
Aandelen		
<i>Indirecte beleggingen</i>		
Participaties aandelenfondsen	75.769	64.109
Vastrentende waarden		
Obligaties		
<i>Indirecte beleggingen</i>		
Participaties in obligatiefondsen	335.727	305.018
Participaties in hypotheekfondsen		
<i>Indirecte beleggingen</i>		
Participaties in hypotheekfondsen	12.323	11.735
<i>Overige</i>		
Kortlopende vorderingen inzake participaties in hypotheekfondsen	85	214
Liquide middelen inzake participaties in hypotheekfondsen	-	140
Totaal participaties in hypotheekfondsen	12.408	12.089
Deposito's	163	33
Totaal vastrentende waarden	348.298	317.140
Derivaten		
Valutaderivaten		
Positieve waarde	-	568
Totaal derivaten	-	568
Overige Beleggingen		
GTAA	897	1.500
Beleggingen risico deelnemers overeenkomstig activazijde balans	436.538	392.659

Uitsplitsing actuele waarde naar waarderingmethode

Op basis van de stand ultimo boekjaar kan het volgende onderscheid worden gemaakt:

	Directe markt noteringen	Afgeleide markt noteringen	Waarderings- modellen en -technieken	Totaal
31 december 2011				
Vastgoedbeleggingen	-	-	11.574	11.574
Aandelen	75.769	-	-	75.769
Obligaties	335.727	-	-	335.727
Participaties in hypotheekfondsen	-	3.421	8.987	12.408
Deposito's	163	-	-	163
GTAA	-	897	-	897
Totaal	411.659	4.318	20.561	436.538
31 december 2010				
Vastgoedbeleggingen			9.342	9.342
Aandelen	64.109	-	-	64.109
Obligaties	305.018	-	-	305.018
Participaties in hypotheekfondsen		3.274	8.815	12.089
Deposito's	33			33
Derivaten	568			568
GTAA		1.500		1.500
Totaal	369.728	4.774	18.157	392.659

Onder de post beleggingen is een bedrag verantwoord betreffende beleggingen voor risico pensioenfondsen, welke in 2010 niet afzonderlijk gepresenteerd kon worden. In 2010 is een bedrag ad. € 30 miljoen belegd ten behoeve van risico pensioenfondsen

	<u>2011</u>	<u>2010</u>
	€	€
2. VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA		
Premies		
Aan het eind van het boekjaar vastgestelde nog te ontvangen premies	12.340	16.938
Voorzieningen tegen verlies op premievorderingen	<u>(2.851)</u>	<u>(3.852)</u>
	9.489	13.086
Nader vast te stellen volgend boekjaar	<u>21.632</u>	<u>24.886</u>
	<u>31.121</u>	<u>37.972</u>
Overige vorderingen		
<i>Pensioenen</i>		
Uitkeringen	18	36
Waardeoverdrachten	<u>-</u>	<u>62</u>
	18	98
<i>Kosten</i>		
Administratiekosten	1.321	-
Vooruitbetaalde kosten	<u>84</u>	<u>-</u>
	1.405	-
<i>Diverse vorderingen</i>		
Overige vorderingen	-	86
	<u>-</u>	<u>86</u>
Totaal overige vorderingen	<u>1.423</u>	<u>184</u>
	<u>31.121</u>	<u>37.972</u>
3. OVERIGE ACTIVA		
<i>Liquide middelen</i>		
Rekening courant Staalbankiers	<u>7.204</u>	<u>7.498</u>

8.3.2 Passiva

4. STICHTINGSKAPITAAL EN RESERVES

Solvabiliteit en dekkingsgraad

Risico fonds	2011		2010	
	€	%	€	%
Aanwezig eigen vermogen	12.999	63,4%	5.679	38,0%
Minimaal vereist eigen vermogen	821	4,0%	598	4,0%
Vereist eigen vermogen	2.667	13,0%	2.095	14,0%
Dekkingsgraad		163,4%		138,0%
Risico deelnemers				
Dekkingsgraad		104,4%		104,6%
Totaal fonds				
Dekkingsgraad		106,9%		105,9%

De dekkingsgraad risico fonds is als volgt berekend:
 $100\% + (\text{vereist eigen vermogen} + \text{algemene reserve}) / \text{voorziening risico pensioenfonds}$

De dekkingsgraad risico deelnemers is als volgt berekend:
 $100\% + \text{minimaal vereist eigen vermogen}$

De dekkingsgraad van het totale fonds is als volgt berekend:
 $100\% + (\text{vereist eigen vermogen totale fonds} + \text{algemene reserve} - \text{garantiereserve}) / \text{voorziening risico pensioenfonds} + \text{voorziening risico deelnemer}$

De vermogenspositie van het pensioenfonds kan worden gekarakteriseerd als toereikend.

Voor de berekening van het vereiste eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaardmodel met enkele aanpassingen.

	2011	2010
	€	€
Algemene reserve		
Stand per 1 januari	3.584	3.215
<i>Mutaties</i>		
Bestemming van het saldo van baten en lasten	6.748	369
Stand per 31 december	<u>10.332</u>	<u>3.584</u>
Vereiste buffer over VPV		
Stand per 1 januari	19.790	15.817
<i>Mutaties</i>		
Bestemming van het saldo van baten en lasten	3.084	3.973
Stand per 31 december	<u>22.874</u>	<u>19.790</u>
Garantiereserve		
Stand per 1 januari	7.666	7.666
<i>Mutaties</i>		
Bestemming van het saldo van baten en lasten	-	-
Stand per 31 december	<u>7.666</u>	<u>7.666</u>

5. TECHNISCHE VOORZIENINGEN

	2011	2010
	€	€
Voorziening pensioenverplichting voor risico van het pensioenfonds		
Stand per 1 januari	14.961	8.847
<i>Mutaties</i>		
Pensioenopbouw	2.300	2.335
Toeslagverlening	-	88
Rentetoevoeging	110	64
Onttrekking voor afkopen	(2.935)	(1.914)
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	(492)	(298)
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	(136)	(78)
Wijziging marktrente	1.225	441
Wijzigingen uit hoofde van verzwaren overlevingstafels	-	(74)
Resultaat op sterfte	(355)	(1.133)
Toekenning OP	4.932	3.448
Toevoeging IBNR arbeidsongeschiktheid	904	2.937
Toevoeging PVD arbeidsongeschiktheid	(9)	261
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	11	37
<i>Totaal mutaties</i>	<u>5.555</u>	<u>6.114</u>
Stand per 31 december	<u><u>20.516</u></u>	<u><u>14.961</u></u>

De bijbehorende interne rentevoet is 2,72% (2010: 3,61%).

Hieronder is een uitsplitsing van de opbouw van de technische voorziening voor risico pensioenfonds naar aantal en omvang op basis van de soort deelnemer.

	2011			2010		
	Aantal	Rechten / aanspraken	€	Aantal	Rechten / aanspraken	€
Mannen - ouderdompensioen	394	339	5.166	246	207	2.943
Mannen - nabestaandenpensioen		133	580		80	302
Vrouwen - ouderdompensioen	26	18	302	14	9	137
Vrouwen - nabestaandenpensioen		2	2		1	1
Subtotaal pensioengerechtigden, ouderdompensioen	<u>420</u>		<u>6.050</u>	<u>260</u>		<u>3.383</u>
Mannen - nabestaandenpensioen	14	23	467	13	19	341
Vrouwen - nabestaandenpensioen	77	194	4.659	62	129	2.809
Wezenpensioen	4	12	42	4	12	49
Subtotaal pensioengerechtigden, nabestaandenpensioe	<u>95</u>		<u>5.168</u>	<u>79</u>		<u>3.199</u>
Voorziening zieke deelnemers			6.805			5.901
Voorziening premievijgestelde deelnemers	14		276			261
Voorziening verzekeringstechnisch nadeel			2.217			2.217
Overige technische voorzieningen			9.298			8.379
Pensioengerechtigden	<u><u>529</u></u>		<u><u>20.516</u></u>	<u><u>339</u></u>		<u><u>14.961</u></u>

	2011	2010
	€	€
6. VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN VOOR RISICO DEELNEMERS		
Stand per 1 januari	384.668	313.573
<i>Mutaties</i>		
Rendementstoevoeging	130	18.390
Inkoop nieuwe aanspraken	100.494	85.021
Inkomende waardeoverdrachten	811	1.134
Uitgaande waardeoverdrachten	(4.087)	(4.718)
Mutatie uit hoofde van uitkeringen	(16.991)	(25.186)
Actuarieel resultaat op sterfte *	(767)	(460)
Actuarieel resultaat op mutaties	(5.010)	(3.086)
	<u>74.580</u>	<u>71.095</u>
Stand per 31 december	<u>459.248</u>	<u>384.668</u>
In dit bedrag is opgenomen inzake aanvullende pensioensparen:	-	60

* Inclusief vrijgevallen kapitalen zonder nabestaanden ad EUR 349 (2010: EUR 248).

Hieronder is een uitsplitsing van de opbouw van de technische voorziening voor risico deelnemers naar aantal en omvang op basis van de soort deelnemer.

	2011		2010	
	Aantal	€	Aantal	€
Basis man	283.183	168.083	268.100	157.199
Basis vrouw	171.074	68.015	168.254	65.264
Plus Man	142.604	159.098	116.238	117.996
Plus Vrouw	97.504	60.521	81.709	44.236
	<u>694.365</u>	<u>455.717</u>	<u>634.301</u>	<u>384.695</u>
Niet in te delen verplichtingen				
Saldo BNP		190		27
Extra Voorziening u.h.b. nog te boeken premies		2.939		920
Correctie afkoop/ pensionering		(271)		(1.706)
Langlopende schuld		673		672
Pensioensparen		-		60
Subtotaal pensioengerechtigden, nabestaandenpensioen		<u>3.531</u>		<u>(27)</u>
Pensioengerechtigden	<u>694.365</u>	<u>459.248</u>	<u>634.301</u>	<u>384.668</u>

	2011	2010
	€	€
7. OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA		
<i>Te verrekenen premies</i>		
Vastgestelde nog te verrekenen premies	564	3.673
<i>Pensioenen</i>		
Belastingen en sociale lasten	67	1.042
Uitkeringen	22	25
Waardeoverdrachten	36	(1)
Te betalen afkoop kleine pensioenen	271	1.831
	<u>396</u>	<u>2.897</u>
<i>Kosten</i>		
Administratiekosten	-	264
Advies- en controle kosten	123	125
Beleggingskosten	129	233
Contributie toezichthouders		119
Vooruitontvangen SFU		43
Overige	135	288
	<u>387</u>	<u>1.072</u>
<i>Diverse schulden</i>		
Crediteuren	192	2
Totaal overige schulden en overlopende passiva	<u>1.539</u>	<u>7.644</u>

8.4 Toelichting op de staat van baten en lasten 2011

8.4.1 Baten

	2011	2010
	€	€
De omzet zijnde de premies en de directe beleggingsopbrengsten bedraagt:	124.591	109.101

8. PREMIEBIJDRAGEN RISICO DEELNEMERS

	Werkgevers- gedeelte	Werknemers- gedeelte	2011	2010
	€	€	€	€
Periodieke premies				
- Verplichte verzekering	88.859	32.867	121.726	106.702
- FVP-bijdrage	2.086	-	2.086	1.025
	<u>90.945</u>	<u>32.867</u>	<u>123.812</u>	<u>107.727</u>
Mutaties inzake voorziening premievorderingen			1.001	(2.158)
Afschrijving premievorderingen			(2.853)	(1.207)
Kosten handhaving (geen premie wel aanspraak)			(505)	-
			<u>121.455</u>	<u>104.362</u>

Van de premies voor de basisregeling EUR 35.251 (2010: EUR 28.880) is 7% bestemd ter dekking van de administratiekosten en 7,5% is bestemd voor de vorming van een weerstandsreserve.

De premies voor de basisregeling worden in 2011 verminderd met:

- kostenopslag van 7% van de bruto premie (vanaf 5 juli 2010 7%)
- bufferbijdrage van 1% van de netto premie (vanaf 5 juli 2010 1%)
- een bijdrage voor verzekeringstechnisch risico ter grootte van 6% van de netto premie.

De bruto premies voor de Plusregeling EUR 88.561 (2010 ad EUR 79.291) worden verminderd met door het bestuur vast te stellen inhoudingen voor:

- kosten voor het beheer en voeren van de administratie van het fonds. Deze inhouding bedraagt in 2011 0,8% van de pensioengrondslag;
- het risico van nabestaandenpensioen. Deze inhouding bedraagt in 2011 0,5% (2010: 0,8%) van de pensioengrondslag;
- het risico van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Deze inhouding bedraagt in 2011 0,5% van de pensioengrondslag;
- een bufferbijdrage. Deze inhouding bedraagt in 2011 14% (2010: 12,2%) van de risicopremies voor nabestaandenpensioen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid (sub b en c) en 1,0% over de netto beschikbare premie. Bij de vaststelling van de bufferbijdrage wordt dus geen rekening gehouden met onderdeel 2 van het MVEV bij de technische voorziening voor risico deelnemers. Vanwege het redelijk constante totaal aantal deelnemers in de Plusregeling, wordt er van uitgegaan dat de absolute hoogte van onderdeel 2 van het MVEV ook redelijk constant blijft naar de toekomst. Om die reden wordt hier ex-ante niet apart een inhouding voor in rekening gebracht;
- Verzekeringstechnisch risico. Deze inhouding bedraagt 6,0% van de netto beschikbare premie.

Samenstelling premiebijdragen

	2011	2010
	€	€
De kostendekkende premie over het boekjaar bedraagt	123.757	108.264
De feitelijke premie over het boekjaar bedraagt (inclusief premie oude jaren)	123.812	107.727

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie ad. EUR 123.812 is als bate verantwoord. Echter, voor controle van de toereikendheid van de premie zijn twee posten met deze ontvangen premie verrekend. Ten eerste zijn de kosten met betrekking tot de handhaving ad. EUR 505 onttrokken aan de ontvangen premie. Daarnaast wordt een bijdrage in de kosten met betrekking tot handhaving ontvangen ad. EUR 235 van het Sociaal Fonds Uitzendbranche (SFU). Derhalve bedraagt de ontvangen premie voor de controle van de kostendekkendheid van de premie EUR 123.542.

De samenstelling van de kostendekkende premie is als volgt:

	2011	2010
	€	€
Kosten pensioenopbouw	106.373	90.561
Opslag voor uitvoeringskosten	7.758	9.600
Opslag voor instandhouden vereiste vermogen	3.597	3.770
Verzekeringstechnisch risico	6.029	4.333
	<u>123.757</u>	<u>108.264</u>

De premie kan als volgt worden gesplitst:

<i>Kostendekkende premie</i>		
Basisregeling	35.291	28.577
Plusregeling	88.466	79.687
	<u>123.757</u>	<u>108.264</u>
<i>Feitelijke premie</i>		
Basisregeling	35.251	28.436
Plusregeling	88.561	79.291
	<u>123.812</u>	<u>107.727</u>

De feitelijke premie die gebruikt wordt voor de toetsing van de kostendekkendheid ad. EUR 123.542 is lager dan de benodigde kostendekkende premie ad. EUR 123.757 De kostendekkende premie is derhalve niet toereikend.

Het bestuur heeft op 13 december 2011 besloten de premie voor de plusregeling te verhogen van 12,3% naar 12,6%.

In 2012 zullen verder de volgende punten nader worden onderzocht:

- Hoogte benodigde risicopremie premievrijstelling;
- Hoogte benodigde risicopremie voor het nabestaandenpensioen. Hierbij zal zowel worden gekeken naar de overlevingskansen als de gehuwdheidsfrequentie;
- Opslag voor verzekeringstechnisch nadeel

9. BELEGGINGSRESULTATEN VOOR RISICO PENSIOENFONDS

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds 2011

	Directe beleggings- opbrengsten €	Indirecte beleggings- opbrengsten €	Kosten van vermogens- beheer €	Totaal €
Aandelen	-	(143)	(2)	(145)
Vastrentende waarden	-	408	(55)	353
	-	265	(57)	208

10. BELEGGINGSRESULTATEN VOOR RISICO DEELNEMERS

Beleggingsresultaten risico deelnemers 2011

	Directe beleggings- opbrengsten €	Indirecte beleggings- opbrengsten €	Kosten van vermogens- beheer €	Totaal €
Vastgoedbeleggingen	384	1.306	(33)	1.657
Aandelen	-	(8.129)	(95)	(8.224)
Vastrentende waarden	328	6.804	(458)	6.674
Derivaten	-	(568)	-	(568)
Overige beleggingen	-	(79)	-	(79)
Overig	67	-	(10)	57
	779	(666)	(596)	(483)

Beleggingsresultaten risico deelnemers 2010

	Directe beleggings- opbrengsten €	Indirecte beleggings- opbrengsten €	Kosten van vermogens- beheer €	Totaal €
Vastgoedbeleggingen	297	(191)	(20)	86
Aandelen	1.188	13.190	(74)	14.304
Vastrentende waarden	538	2.169	(383)	2.324
Derivaten	-	568	-	568
Overige beleggingen	(741)	457	-	(284)
Overig	92	-	-	92
	1.374	16.193	(477)	17.090

Onder de post beleggingsresultaten is een bedrag verantwoord betreffende beleggingsresultaten risico fonds ad. -/- € 196 duizend.

11. OVERIGE BATEN

Subsidieopbrengst	235	764
-------------------	-----	-----

Subsidieopbrengst betreft een subsidie van het Sociaal Fonds Uitzendbranche (SFU). De confrontatie tussen begrote subsidies en werkelijke bestedingen is als volgt:

	Begroot 2011 €	Werkelijk 2011 €	Begroot 2010 €	Werkelijk 2010 €
Registratie en administratie	-	-	269	302
Incasso	-	-	318	275
Handhaving en verplichtstelling	235	212	220	187
	235	212	807	764

1.

8.4.2 Lasten

	2011 €	2010 €
12. MUTATIE VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN VOOR RISICO PENSIOENFONDS		
<i>Pensioenopbouw</i>		
Pensioenopbouw	2.300	2.335
<i>Toeslagverlening</i>		
Indexatie pensioentrekkingen	-	88
<i>Rentetoevoeging</i>		
Interesttoevoeging voorziening pensioenverplichtingen tegen rekenrente 1,296% (2010: 1,303%)	110	64
<i>Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen</i>		
Onttrekking uit de voorziening pensioenverplichtingen en pensioenuitkeringen inclusief afkopen	(3.427)	(2.212)
<i>Onttrekkingen voor pensioenuitvoeringskosten</i>		
Vrijval excassokosten voorziening voor pensioenverplichtingen	(136)	(78)
<i>Wijziging marktrente</i>		
De voorziening pensioenverplichting wordt gewaardeerd op basis van de rentetermijnstructuur	1.225	441
<i>Wijziging uit hoofde van verzwaaring overlevingstafels</i>		
Verzwaaring overlevingstafels	-	(74)
<i>Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen</i>		
Resultaat op sterfte *	(355)	(1.133)
Toevoeging IBNR arbeidsongeschiktheid	904	2.937
Toekenning OP	4.932	3.448
Toevoeging PVD arbeidsongeschikten	(9)	261
Overige	11	37
	<u>5.483</u>	<u>5.550</u>
	<u>5.555</u>	<u>6.114</u>
* Inclusief vrijgevallen kapitalen zonder nabestaanden ad EUR 349 (2010: EUR 248).		
13. PENSIOENUITKERINGEN		
Ouderdomspensioen	299	177
Nabestaanden pensioen	183	132
Wezenpensioen	16	10
<i>Overige uitkeringen:</i>		
- Afkoop wegens gering bedrag	19.768	27.180
	<u>20.266</u>	<u>27.499</u>

De huidige regeling afkoop kleine pensioenen vloeit voort uit de Pensioenwet. Onder bepaalde voorwaarden heeft de pensioenuitvoerder het recht pensioenaanspraken af te kopen. Het bestuur van de StiPP heeft besloten gebruik te maken van de mogelijkheden die de afkoopregeling biedt. In 2011 heeft dit geleid tot afkopen van ca. EUR 17.009 (2010: EUR 25.511). Daarnaast is in 2011 EUR 2.759 (2010: EUR 1.669) afgekocht bij ingang van de pensioendatum.

	2011	2010
	€	€
14. PENSIOENUITVOERINGSKOSTEN		
Aandeel administratiekosten Syntrus Achmea Pensioenbeheer		
Boekjaar	7.311	6.420
Vorig boekjaar	110	1.894
Vergoeding administratiekosten en boetes werkgevers	(139)	(8)
Handhavingskosten tlv premiebatens (geen premie wel aanspraak)	(505)	-
	<u>6.777</u>	<u>8.306</u>
<i>Andere kosten:</i>		
Advieskosten	240	419
Kosten actuaris (advies en jaarwerk)	260	272
Honoraria accountant	87	60
Bestuurskosten	54	55
Contributies	150	149
Portiekosten	32	208
De Nederlandsche Bank	105	62
Autoriteit Financiële Markten	11	7
Handhavingskosten	212	187
Incassokosten	(79)	(51)
Overige kosten	45	4
	<u>1.117</u>	<u>1.372</u>
	<u>7.894</u>	<u>9.678</u>

Bestuurdersbeloning

De beloning aan bestuurders bedraagt	48	51
--------------------------------------	----	----

Personeel

Het fonds heeft zowel in 2011 als in 2010 geen personeel in dienst. De beheeractiviteiten worden op basis van een uitvoeringsovereenkomst verricht door personeel in dienst van Syntrus Achmea Pensioenbeheer dan wel vermogensbeheerder.

Honoraria accountant

De externe accountant is PricewaterhouseCoopers N.V.

Op grond van artikel 382a Titel 9 Boek 2 BW is de vermelding van de honoraria van de accountant als volgt:

Onderzoek van de jaarrekening	34	31
Andere niet controlediensten in het kader van transities	53	29
	<u>87</u>	<u>60</u>

Het onderzoek van de jaarrekening omvat zowel de wettelijke controle van de statutaire jaarrekening als de verslagstaten in het kader van de Pensioenwet. De andere niet controlediensten bevatten onder andere advisering in verband met de transitie naar MAIA.

	2011	2010
	€	€
15. MUTATIE PENSIOENVERPLICHTINGEN VOOR RISICO DEELNEMERS		
Mutatie voorziening voor risico deelnemers	<u>74.580</u>	<u>71.095</u>

16. SALDO OVERDRACHT VAN RECHTEN

Inkomende waardeoverdrachten overdrachtsom individueel	(785)	(1.054)
Uitgaande waardeoverdrachten overdrachtsom individueel	4.073	4.542
	<u>3.288</u>	<u>3.488</u>

9 Toelichting op de jaarrekening

9.1 Inleiding

De Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten, StiPP, (hierna te noemen "het fonds") statutair gevestigd te Amsterdam is een bedrijfstakpensioenfonds.

Het doel van het fonds is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de uitzendbranche verplicht gestelde aangesloten werkgevers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten.

9.2 Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610 met inachtneming van het bepaalde in artikel 146 Pensioenwet.

Alle bedragen zijn vermeld in euro's x 1.000.

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de pensioenregeling van de StiPP verplicht gesteld voor alle uitzendkrachten in Nederland. Dit betekent dat alle uitzendondernemingen in Nederland verplicht worden aangesloten bij het pensioenfonds. Tot 1 januari 2004 was de regeling van de StiPP alleen verplicht voor werkgevers die zijn aangesloten bij de Algemene Bond van Uitzendondernemingen (ABU).

Mogelijk is het werkgeversbestand (nog) niet volledig. Met betrekking tot aansluitingen wordt het uitgangspunt gehanteerd dat op het moment van de daadwerkelijke aansluiting de verschuldigde pensioenpremie wordt bepaald, met terugwerkende kracht vanaf de ingangsdatum van de plusregeling zijnde 1 januari 2008. Op dat moment wordt de premiebate verantwoord.

De mogelijk nog niet bekende verplicht aan te sluiten werkgevers zijn op dit moment niet te kwantificeren, dit geldt eveneens voor het mogelijk hieruit voortvloeiende premiebelang.

9.3 Grondslagen voor balanswaardering en resultaatbepaling

Algemeen

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

De jaarrekening luidt in euro's. De euro is tevens de functionele valuta van het fonds. Transacties in vreemde valuta worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de functionele valutakoers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de functionele valutakoers op de balansdatum.

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling danwel de omrekening van monetaire posten in vreemde valuta, worden verwerkt in de staat van baten en lasten.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengst in de staat van baten en lasten opgenomen.

9.3.1 Grondslagen voor balanswaardering

Algemeen

De activa en passiva zijn, voor zover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen nominale waarde.

1. Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd tegen actuele waarde.

Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen actuele waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingsfondsen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen. Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van actuele waarde.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. Met ingang van dit boekjaar zijn de derivatenposities opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

Actuele waarde

De beleggingen van het pensioenfonds worden gewaardeerd tegen de actuele waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen, of afgeleide van marktnoteringen. Echter bepaalde instrumenten, zoals vastgoedbeleggingen, participaties in hypotheek en bepaalde derivaten zijn gewaardeerd door gebruik te maken van waarderingmodellen en -technieken. Het is gebruikelijk en mogelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Zakelijke waarden

Vastgoedbeleggingen

Directe vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde per 31 december van het boekjaar. De actuele waarde van de directe belangen wordt bepaald middels gedurende het jaar uitgevoerde externe taxaties. Elk kwartaal wordt circa 25% van de vastgoedportefeuille extern getaxeerd door een erkende taxateur conform de richtlijnen van de vermogensbeheerder. Deze richtlijnen sluiten aan bij de ROZ/IPD-index. Het overige deel van de portefeuille wordt per kwartaal gewaardeerd op basis van interne indexering. Deze is gebaseerd op externe taxaties per sector per kwartaal. Ten aanzien van de waardering per 31 december is voor de objecten die niet extern getaxeerd zijn, in het laatste kwartaal een update van de externe taxateur ontvangen.

De actuele waarde wordt gebaseerd op onderhandse verkoopwaarde, welke bij aanbidding in verhuurde staat, op de voor het onroerend goed meest geschikte wijze, na de beste voorbereiding, door de meest biedende gegadigde –niet zijnde de huurder - zou kunnen worden verkregen. De kosten van verwerving, bestaande uit notariskosten, verschuldigde overdrachtsbelasting e.d., komen voor rekening van de koper en zijn derhalve niet in de actuele waarde begrepen.

De onderhandse verkoopwaarde is gebaseerd op actuele marktprijzen, indien noodzakelijk aangepast voor specifieke omstandigheden en courantheid van het object. Als deze informatie onvoldoende beschikbaar is, worden marktprijzen geschat op basis van de gekapitaliseerde huurwaardemethode of contante waarde methode.

Voor niet beursgenoteerde participaties en deelnemingen in onroerende zaken maatschappijen is dit de berekende intrinsieke waarde die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Indirecte vastgoedbeleggingen

Participaties in vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen actuele waarde per 31 december van het boekjaar.

De actuele waarde van de vastgoedfondsen die in Nederlands vastgoed beleggen is bepaald middels gedurende het jaar uitgevoerde externe taxaties. Elk kwartaal wordt circa 25% van de vastgoedportefeuille extern getaxeerd door een erkende taxateur conform de richtlijnen van de vermogensbeheerder. Deze richtlijnen sluiten aan bij de ROZ/IPD-index. Het overige deel van de portefeuille wordt per kwartaal gewaardeerd op basis van interne indexering. Deze is gebaseerd op externe taxaties per sector per kwartaal. Ten aanzien van de waardering per 31 december is voor de objecten die niet extern getaxeerd zijn, in het laatste kwartaal een update van de externe taxateur ontvangen.

De actuele waarde van de vastgoedfondsen die in internationaal vastgoed beleggen (AREA Funds) worden gewaardeerd op basis van de door de Onderliggende Vastgoedfondsen opgegeven beleggingswaarden van die fondsen, zoals deze op het moment van waardering aan de Beheerder ter beschikking staan. Overige vermogensbestanddelen van het Fonds worden gewaardeerd volgens algemeen aanvaarde verslaggevingsgrondslagen. De internationale beleggingen zijn allemaal in een fund-to-fund structuur opgezet en afhankelijk van het onderliggende fonds wordt de taxatie 1x per kwartaal, 1x per jaar, of anders uitgevoerd. Hier is geen algemene afspraak over. Wel analyseert de vermogensbeheerder te allen tijde de waarde mutaties elk kwartaal en zal bij grote sprongen altijd navraag doen bij het betreffende onderliggende fonds

Aandelen

Aandelen, waaronder tevens converteerbare obligaties zijn begrepen, worden gewaardeerd tegen de beurskoers. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde, die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Obligaties

Obligaties worden gewaardeerd tegen de beurskoers. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde, die de actuele waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Participaties in hypotheek

Hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. De actuele waarde is berekend door middel van de "discounted cash flow"-methode (hierna: DCF-model). Bij de actuele waarde berekening is uitgegaan van een aantal parameters c.q. veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en de verwachte kasstroom. De disconteringsvoet bestaat uit een basisrente gelijk aan de euroswapcurve plus opslagen voor type onderpand, soort financiering en risicocategorie. De verwachte kasstroom is de te ontvangen rente en aflossing op basis van het gewogen gemiddelde moment van ontvangst inclusief het vervroegd aflossingsrisico. De gehanteerde parameters in het DCF-model zijn ultimo boekjaar geactualiseerd.

Deposito's

Deposito's worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voor deposito's is het verschil tussen actuele waarde en nominale waarde in het algemeen gering.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen actuele waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Derivaatcontracten met een negatieve waarde worden in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde, zijnde voor GTAA afgeleide marktnoteringen.

2. Vorderingen en overlopende activa

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Voor zover noodzakelijk is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

3. Overige activa

Liquide middelen

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.

4. Stichtingskapitaal en reserves

Algemene reserve

Deze reserve is dat deel van het vermogen dat resteert nadat via de resultaatbestemming de vereiste reserves, waaronder de weerstandsreserve, op het gewenste niveau zijn gebracht. Er is geen sprake van een maximering van de algemene reserve. In geval van reservetekort of dekkingstekort ontstaat er een negatieve algemene reserve. In voorgaande jaren werd een negatieve algemene reserve in de jaarrekening gepresenteerd als "cumulatief verliessaldo".

Vereiste buffer over VPV

De benodigde buffer wordt berekend met inachtneming van de regels voor het vereist eigen vermogen als bedoeld in de Pensioenwet. Hierbij heeft het fonds gekozen voor de standaardmethode als bedoeld in het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. De minimum buffer VPV wordt berekend volgens de regels voor het minimaal vereist eigen vermogen als bedoeld in de Pensioenwet. Hierbij heeft het fonds er eenvoudigheidshalve voor gekozen de minimum buffer VPV te stellen op 4% van de VPV.

Garantiereserve

Deze reserve bedraagt maximaal 5,2% van de voorziening pensioenkapitalen (gewezen) deelnemers en de premiebijdrage voor 2010 en 2011 wordt op 0% gezet. Door het bestuur is besloten om in 2011 niet te doteren aan de garantiereserve. Hieronder worden ook eventuele rendementsbijschrijvingen verstaan. Aanwending van de garantiereserve vindt plaats afhankelijk van nadere besluitvorming van het bestuur.

5. Technische Voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen

De voorziening pensioenverplichtingen is gelijk aan de contante waarde van de ingegane pensioenaanspraken die zijn ingekocht vanuit het beschikbare spaarkapitaal van de (gewezen) deelnemer, waarbij rekening is gehouden met latent bijzonder nabestaandenpensioen, verhoogd met na de balansdatum verleende toeslagen. De contante waarde is gebaseerd op veronderstellingen aangaande intrest, sterfte en samenleving.

Voorziening Verzekeringstechnisch nadeel

Met de invoering van de Pensioenwet is vanaf 1 januari 2007 het risico dat een deelnemer onterecht geen pensioenen heeft opgebouwd bij de pensioenuitvoerder neergelegd. Dit houdt in dat als een werknemer werkzaam is geweest in de bedrijfstak, maar er is voor hem geen premie betaald en er is dus geen opbouw geweest, dat deze deelnemer toch recht heeft op een pensioen (de zogenaamde; "geen premie, wel aanspraak"). Voor dit risico is in de Plusregeling een opslag in de premie opgenomen ter grootte van 6% van de netto beschikbare premie. In 2009 is € 2.217 aan voorziening technisch nadeel opgenomen. De voorziening verzekeringstechnisch nadeel is onderdeel van de technische voorziening risico fonds.

Voorziening voor arbeidsongeschikten

In de Plusregeling is premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid verzekerd. Voor dit risico wordt een risicopremie gevraagd en de som van de risicopremies over het boekjaar en het jaar voorafgaand aan het boekjaar vormen de voorziening voor toekomstige arbeidsongeschikten. Immers, het risico kan zich pas openbaren, twee jaar nadat de actieve deelnemer ziek geworden is. Omdat de Plusregeling op 1 januari 2008 aangevangen is, zijn in 2010 de eerste deelnemers arbeidsongeschikt geworden. Voor deze deelnemers is de risicopremie over 2008 vrijgevallen en is de werkelijke voorziening opgenomen. Voor de deelnemers die in 2011 arbeidsongeschikt zijn geworden, is de risicopremie over 2009 vrijgevallen en is de werkelijke voorziening opgenomen.

Grondslagen

Rente

Voor de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen worden de opgebouwde pensioenaanspraken contant gemaakt op basis van de rente termijnstructuur, zoals door De Nederlandsche Bank gepubliceerd per de datum van vaststelling. Door uitzonderlijke marktomstandigheden en gebrekkige liquiditeit in het lange eind van de interbancaire swapmarkt bestaat er volgens DNB onzekerheid betreffende juiste prijsvorming op de interbancaire swapmarkt. Als gevolg hiervan heeft DNB, in lijn met artikel 126 van de Pensioenwet besloten de RTS (rentetermijnstructuur) ultimo 2011 vast te stellen als een gemiddelde van de RTS van alle handelsdagen in de periode 1 oktober tot en met 31 december 2011. De pensioenverplichtingen van het fonds zijn berekend op basis van deze door DNB aangepaste RTS. Dit heeft geresulteerd in een positief effect op de dekkingsgraad.

Administratiekosten

Ter dekking van de toekomstige administratiekosten is een voorziening administratiekosten opgenomen. Deze voorziening bedraagt 4,0% van de totale netto voorziening pensioenverplichtingen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

Overlevingskansen

Het Actuarieel Genootschap (AG) heeft eind augustus 2010 nieuwe overlevingstabellen gepubliceerd. Het bestuur heeft besloten om ultimo 2010 over te gaan op de nieuwe AG Prognosetafel 2010-2060, met startjaar 2011. De tafels worden toegepast met correctiefactoren om rekening te houden met ervaringssterfte binnen het pensioenfonds. De sterfte kansen voor wezen worden verwaarloosd.

Ultimo 2011 wordt de voorziening nog steeds bepaald op basis van de AG prognosetafel 2010-2060.

Alleen het startjaar is met 1 jaar verhoogd naar 2012.

Toegepaste gehuwdheidsfrequentie

Voor en op pensioendatum wordt uitgegaan van een onbepaald partnersysteem. De gehuwdheidsfrequenties zijn vastgesteld zoals deze zijn weergegeven bij de sterfetafels GBM/V 1985-1990 met dien verstande dat de gehuwdheidsfrequentie 100% bedraagt op de pensioendatum. Voor partnerpensioen wordt uitgegaan dat de man drie jaar ouder is dan de vrouw. Na pensioendatum wordt uitgegaan van het bepaalde partnersysteem.

Verhoging van de ingegane pensioenen

Het bestuur besluit jaarlijks, afhankelijk van de op de voorziening voor de ingegane pensioenen en het meeverzekerde partnerpensioen behaalde overrente en voorzover de middelen van de stichting daartoe toereikend zijn gehoord de actuaris, of de ingegane pensioenen verhoogd kunnen worden. Indien besloten wordt tot een verhoging zullen de ingegane pensioenen niet met een hoger percentage worden verhoogd dan het percentage waarmee de kapitalen van (gewezen) deelnemers worden verhoogd. Het al dan niet verlenen van verhogingen is een bevoegdheid van het bestuur. Er bestaat geen recht op verhoging van ingegane pensioenen.

Conform het reglement worden de opgebouwde pensioenen van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden jaarlijks voorwaardelijk verhoogd met de CPI afgeleid over de periode oktober – oktober. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Verkorte beschrijving pensioenregeling

Het fonds kent twee pensioenregelingen: een Basisregeling en een Plusregeling. Beide regelingen betreffen een beschikbare premieregeling. De Basisregeling geldt voor werknemers die meer dan 26 weken werkzaam zijn in de branche voor personeelsdiensten en de Plusregeling is van toepassing voor werknemers die meer dan 78 weken werkzaam zijn in de branche voor personeelsdiensten. De Plusregeling is uitgebreider dan de Basisregeling. Zo wordt er de mogelijkheid van premievrije deelneming bij arbeidsongeschiktheid geboden en kunnen deelnemers met een samenlevingscontract (onder voorwaarden) in aanmerking komen voor nabestaandenpensioen.

6. Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

Voorziening pensioenverplichtingen (gewezen) deelnemers

De voorziening pensioenverplichtingen (gewezen) deelnemers is gelijk aan de som van de pensioenkapitalen van deelnemers en gewezen deelnemers (saldi pensioenrekeningen).

Opgebouwde spaarsaldi

De opgebouwde spaarsaldi hebben betrekking op het opgebouwde kapitaal voor de niet ingegane pensioenen.

Het kapitaal voor de Basisregeling is gelijk aan de som van de voor de (gewezen) deelnemers tijdens de deelneming gefactureerde premies, vermeerderd met het daarop behaalde beleggingsresultaat en verminderd met de beheers- en administratiekosten en de bufferbijdrage.

Het kapitaal voor de Plusregeling is gelijk aan de som van de voor de (gewezen) deelnemers tijdens de deelneming ingelegde netto premie conform de staffel in de plusregeling, vermeerderd met het daarop behaalde beleggingsresultaat

Het opgebouwde kapitaal dient ter inkoop van pensioenaanspraken.

Beleggingsresultaat en aangroei van het pensioenkapitaal

De door de (gewezen) deelnemers gevormde kapitalen worden door de stichting belegd. De stichting stelt maandelijks het beleggingsresultaat vast, en verdeelt dat over de deelnemers en gewezen deelnemers aan de hand van de door het bestuur vastgestelde criteria. Vanaf 2009 wordt maandelijks rendement bijgeschreven. Het pensioenkapitaal wordt periodiek verhoogd met de opbrengsten van de beleggingen, verminderd met de kosten van vermogensbeheer.

Pensioensparen

Pensioensparen is een verzekering van aanvullend pensioensparen voor levenslang ouderdompensioen. De post pensioensparen is opgenomen als onderdeel van de opgebouwde spaarsaldi.

7. Overige schulden en overlopende passiva

Alle schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

9.3.2 Grondslag kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

9.3.3 Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten, voor zover niet anders vermeld, worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

8. Premiebijdragen risico deelnemers

Hieronder zijn opgenomen de over het boekjaar in rekening gebrachte en te brengen premies en koopsommen.

Van de premies voor de Basisregeling is in 2011 7% van de bruto premie bestemd ter dekking van de administratiekosten, 1% ter dekking van verzekeringstechnisch risico en 6% ter dekking van de reserve vereist over buffer VPV.

Van de premies voor de Plusregeling is in 2011 0,8% van de premiegrondslag bestemd ter dekking van administratiekosten, nabestaandenpensioen en het risico van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Daarnaast wordt een bufferbijdrage van 14% van de risicopremies en 1,0% over de netto beschikbare premie gevormd. Tevens is voor verzekeringstechnisch risico een bijdrage van 6,0% van de netto beschikbare premie berekend.

9./10. Beleggingsresultaten

Directe beleggingsopbrengsten

De directe beleggingsopbrengsten hebben betrekking op opbrengsten uit beleggingsfondsen, interest en dividenden onder aftrek van de aan de beleggingen toe te rekenen kosten, evenals de huren vermindert met de exploitatiekosten.

Indirecte beleggingsopbrengsten

De indirecte beleggingsopbrengsten hebben betrekking op gerealiseerde en ongerealiseerde waardeinstijgingen of waardedalingen.

11. Overige baten

Deze zijn opgenomen voor de aan het boekjaar toe te rekenen bedragen.

12. Mutatie technische voorziening risico pensioenfonds

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

De onder dit hoofd opgenomen toename van de voorziening betreft het effect van indexering en overige toeslagen op de voorziening.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 1,296% (2010: 1,303%).

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen van de verslagperiode.

Onttrekkingen voor pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijziging uit hoofde van verzwaring overlevingstafels

Om op een afdoende wijze rekening te houden met recente ontwikkelingen in de voorzienbare trend in overlevingskansen voor de gehele bevolking is in 2009, vooruitlopend op nieuwe AG-prognosetafel, een inschatting gemaakt van de overlevingskansen. Deze inschatting bedroeg € 255 in 2009. De bepaling van de voorziening op basis van de AG-prognosetafels 2010-2060 heeft geleid tot een voorziening van € 181. Omdat de inschatting in 2009 hoger bleek dan de bepaling in 2010, is per saldo € 74 vrijgevallen in 2010.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De onder dit hoofd opgenomen wijzigingen van de voorziening hebben betrekking op de actuariële kanssystemen. Onder de overige wijzigingen is ook de toevoeging aan de voorziening verzekeringstechnisch nadeel opgenomen.

15. Mutatie pensioenverplichtingen voorziening risico deelnemers

Deze zijn berekend op basis van de voor de balansposten gehanteerde grondslagen.

16. Saldo overdrachten van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken.

9.4 Risicobeheer en derivaten

In het jaarverslag is ingegaan op de risico's die het pensioenfonds loopt en op het beleid dat wordt gevoerd om deze risico's te beperken. Onderstaand treft u kwantitatieve risico informatie aan. Deze informatie bevat de cumulatieve cijfers voor risico pensioenfonds en risico deelnemers.

9.4.1 Solvabiliteitsrisico voor risico fonds

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen.

In het jaarverslag is ingegaan op de risico's die het pensioenfonds loopt en op het beleid dat wordt gevoerd om deze risico's te beperken. Onderstaand treft u kwantitatieve risico-informatie aan.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie voor de werkgevers en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor eventuele toeslagen op opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het surplus op FTK-grondslagen is als volgt:

	31 dec. 2011	31 dec. 2011	31 dec. 2010
	EUR	EUR	EUR
	Strategische mix	Werkelijke mix	Strategische/ werkelijke mix
Voorziening pensioenverplichtingen risico pensioenfonds			
(FTK-waardering)	(a) 20.516	(a) 20.516	(a) 14.961
Voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers	(b) 459.248	(b) 459.248	(b) 384.668
Buffers:			
Risico pensioenfonds			
S1 Renterisico	1.607	1.523	1.370
S2 Risico zakelijke waarden	1.226	1.271	849
S3 Valutarisico	139	139	164
S4 Grondstoffenrisico	179	179	-
S5 Kredietrisico	128	128	52
S6 Verzekeringstechnisch risico	994	994	772
Diversificatie-effect	(1.606)	(1.602)	(1.112)
Totaal S (vereiste buffers)	(c) 2.667	(c) 2.632	(c) 2.095
Solvabiliteit risico deelnemers	(d) 20.207	(d) 20.207	(d) 17.695
Vereist vermogen (art. 132 Pensioenwet)	(a+b+c+d) 502.638	(a+b+c+d) 502.603	(a+b+c+d) 419.419
Aanwezig vermogen (Totaal activa – schulden - garantiereserve)	512.970	512.970	423.003
Surplus	10.332	10.367	3.584

Bij de berekening van de buffers past het pensioenfonds de standaardmethode toe. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt vanaf 2009 uitgegaan van de strategische asset mix in de evenwichtssituatie.

9.4.2 Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- Beleggingsbeleid
- Premiebeleid
- Herverzekeringsbeleid
- Toeslagverleningsbeleid

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)-risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

9.4.3 Marktrisico

Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies en omvat het prijs(koers)risico, valutarisico en het renterisico. De strategie van het fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen zoals vastgelegd in het beleggingsplan. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst door vermogensbeheerders in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall-marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen actuele waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico kan worden gemitigeerd door diversificatie. In aanvulling hierop kan het prijsrisico worden gehedged door het gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

Voor de diversificatie inzake het soort belegging (zakelijke waarde, vastrentend en dergelijke) verwijzen wij naar de jaarrekening. Tevens verwijzen wij naar de diverse overige tabellen in deze risicoparagraaf waarin wordt aangegeven hoe de beleggingsportefeuille is gediiversificeerd naar sector en regio.

De segmentatie van vastgoedbeleggingen naar sectoren is als volgt:

	31 december 2011		31 december 2010	
	EUR	%	EUR	%
Kantoren	1.640	14,2	1.771	19.0
Winkels	1.663	14,4	1.549	16.6
Woningen	1.821	15,7	1.857	19.9
Overige	6.450	55,7	4.165	44.5
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	11.574	100	9.342	100
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Valutarisico

Valutarisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van de waarde van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Het totaalbedrag dat buiten de euro wordt belegd bedraagt ultimo jaar circa 15% (2010: 13%) van de beleggingsportefeuille. Valutarisico's worden afgedekt op basis van de benaderde compositie van onderliggende beleggingen. Het valutarisico wordt in onderstaande tabel weergegeven.

De valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	2011			2010		
	Voor	Valutaderivaten	Nettopositie	Voor	Valutaderivaten	Nettopositie
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
EUR	409.583	63.232	472.815	340.585	45.829	386.414
GBP	-	(7.649)	(7.649)	-	(6.082)	(6.082)
USD	67.025	(48.105)	18.920	46.441	(32.803)	13.638
JPY	2.816	(7.847)	(5.031)	2.348	(6.376)	(4.028)
NOK	3.372	-	3.372	2.717	-	2.717
Overige	-	-	-	-	-	-
	<u>482.795</u>	<u>(369)</u>	<u>482.427</u>	<u>392.091</u>	<u>568</u>	<u>392.659</u>

Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de markttrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

	Balans- waarde	31 december 2011	Balans- waarde	31 december 2010
	EUR		EUR	
Duration van de vastrentende waarden (excl. derivaten)	203.897	1,64	93.563	4,88
Duration van de vastrentende waarden (incl. derivaten)	203.897	1,64	93.563	4,88
Duration van de (nominale) pensioenverplichtingen	20.516	12,9	14.961	12,4

Op balansdatum is de duration van de vastrentende waarden (excl. derivaten) aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde verplichtingen daalt (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur), de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

De samenstelling van de vastrentende waarden (inclusief GTAA) naar looptijd is als volgt:

	2011	2010
	EUR	EUR
< 1 jaar	342.919	277.630
1 – 5 jaar	21.658	16.964
> 5 jaar	27.879	24.046
	<hr/>	<hr/>
	392.456	318.640
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekingsnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied. Met betrekking tot OTC-derivaten (uit hoofde van afdekking van valutarisico) wordt tegenpartijrisico gemitigeerd door een maximering tot 3,5% van de zakelijke waarden portefeuille per tegenpartij en het gebruik van relatief korte contracten (3 maanden). Er wordt geen onderpand uitgewisseld.

Met betrekking tot premiedebiteuren is er een risico dat de werkgevers de premiebijdragen niet kunnen betalen. Het fonds voert incassobeleid uit om de premiebijdragen zo snel mogelijk te innen.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de beleggingen naar sector weergegeven:

	2011	2010
	EUR	EUR
Overheidsinstellingen	145.225	41.010
Financiële instellingen	313.292	323.692
Vastgoed	11.574	9.342
Andere instellingen	12.336	18.615
	<hr/>	<hr/>
	482.427	392.659
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

De verdeling naar regio is weergegeven in onderstaande tabel:

	2011	2010
	EUR	EUR
Mature markets	461.781	371.127
Emerging markets	17.510	13.297
Andere	3.136	8.235
	<hr/>	<hr/>
	482.427	392.659
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille (inclusief GTAA) kan het volgende overzicht worden gegeven:

	2011		2010	
	EUR	%	EUR	%
AAA	335.870	85,6	264.926	83,2
AA	6.720	1,7	14.753	4,6
A	19.315	4,9	6.317	2,0
BBB	15.551	4,0	14.729	4,6
<BBB	880	0,2	-	-
GEEN RATING*	14.120	3,6	17.915	5,6
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	392.456	100	318.640	100
	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>	<hr/> <hr/>

* Dit betreft voornamelijk hypotheeken en deposito's.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Voor het fonds geldt dat de ontvangsten inzake premiebijdragen hoger zijn dan de uitbetalingen inzake uitkeringen, waardeoverdrachten en overige uitgaven. Het liquiditeitsrisico is hierdoor beperkt.

Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortlevens) en arbeidsongeschiktheid.

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van AG-prognosetafel 2010-2060 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen. Door gebruik te maken van de nieuwe AG-prognosetafel 2010-2060 is rekening gehouden met het feit dat de levensverwachting sterker is toegenomen dan was voorzien in de vorige prognosetafel.

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Het risico is door het fonds niet herverzekerd. Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit. Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het risico is door het fonds niet herverzekerd.

Toeslagverleningsrisico (actuariële risico's)

De pensioenregeling van StiPP is een beschikbare premiereregeling. Dit betekent dat pensioenkapitalen meebewegen met behaalde beleggingsresultaten.

Op de rechten op ingegaan pensioen wordt jaarlijks (in jaar t) op 1 januari toeslag verleend van maximaal de stijging van de afgeleide consumenten-prijsindex (CPI) over de periode van oktober (jaar t-2) – oktober (jaar t-1), zoals vastgesteld door het CBS. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de ingegane pensioenen worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

Dit betreft per 31 december de volgende posten:

	2011	2010
	EUR	EUR
Aandelen		
Vanguard Institutional Index	21.122	17.006
Vanguard Developed Markets	19.526	15.826
Vastrentende waarden		
Government of France	19.388	15.822
Federal Republic of Germany	18.773	16.036
Kingdom of The Netherlands	99.480	4.142
JPM Liq-EURO Liquidity-C	98.670	150.348
JPMorgan Liquidity Funds	88.992	73.229

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Overige niet-financiële risico's

Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

Juridisch risico

Voortvloeiend uit een juridische procedure tussen het fonds en een grote werkgever vindt een deskundigenonderzoek plaats om vast te stellen of de werkgever al dan niet onder de werkingssfeer van het fonds valt. Alle nota's zijn tot de uitkomst op initiatief en verzoek van de advocaat van het fonds tijdelijk bevroren.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt tevens gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het fonds gebruikt derivaten hoofdzakelijk om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken. Een van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen.

Gebruik kan worden gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.

Per ultimo boekjaar 2011 heeft het fonds geen discretionaire posities in valutaderivaten ingenomen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de derivatenposities per 31 december 2010:

Type contract	Instrument	Expiratiedatum	Contractomvang	Actuele waarde	Actuele waarde
			EUR	Activa EUR	Passiva EUR
FFX forward	Currency USD	29-3-2011	31.372	32.006	31.372
FFX forward	Currency GBP	29-3-2011	5.874	5.920	5.874
FFX forward	Currency JPY	29-3-2011	6.053	5.954	6.053
FFX forward	Currency USD	29-3-2011	1.417	1.431	1.417
FFX forward	Currency JPY	29-3-2011	322	323	322
FFX forward	Currency GBP	29-3-2011	210	209	210

9.5 Kasstroomoverzicht

KASSTROOMOVERZICHT

(in eenheden van duizend euro)

	2011			2010		
	Ontvangsten	Uitgaven		Ontvangsten	Uitgaven	
Kasstroomen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten						
Premies van werkgevers en werknemers	125.197	-	125.197	115.473	-	115.473
Van herverzekeraars ontvangen uitkeringen	-	-	-	1.056	4.542	(3.486)
Overdrachten van rechten	884	4.073	(3.189)	-	42.856	(42.856)
Pensioenuitkeringen	-	22.786	(22.786)	-	11.877	(11.877)
Betaalde premies herverzekering	-	-	-	-	-	-
Pensioenuitvoeringskosten	-	9.708	(9.708)	-	-	-
Overige activiteiten	235	-	235	764	-	764
Kasstroomen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten	126.316	36.567	89.749	117.293	59.275	58.018
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten						
<i>Ontwikkeling van de portefeuille</i>						
Vastgoedbeleggingen	-	895	(895)	-	2.941	(2.941)
Aandelen	7.819	30.379	(22.560)	34.015	33.242	773
Vastrentende waarden	4.023	71.359	(67.336)	379.803	433.168	(53.365)
Derivaten	-	-	-	45.261	45.261	-
Overige beleggingen	525	-	525	844	-	844
<i>Subtotaal ontwikkeling portefeuille</i>	<i>12.366</i>	<i>102.633</i>	<i>(90.266)</i>	<i>459.923</i>	<i>514.612</i>	<i>(54.689)</i>
<i>Opbrengsten van de portefeuille</i>						
Vastgoedbeleggingen	319	-	319	277	-	277
Aandelen	(97)	-	(97)	1.114	-	1.114
Vastrentende waarden	(56)	-	(56)	320	-	320
Derivaten	-	-	-	-	-	-
Overige beleggingen	57	-	57	(649)	-	(649)
<i>Subtotaal opbrengsten portefeuille</i>	<i>223</i>	<i>-</i>	<i>223</i>	<i>1.062</i>	<i>-</i>	<i>1.062</i>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten	12.589	102.633	(90.043)	460.985	514.612	(53.627)
Totaal kasstroom	138.905	139.199	(294)	578.278	573.887	4.391
Liquide middelen						
Stand per begin boekjaar			7.498			3.107
Stand per einde boekjaar			7.204			7.498
Afname/toename			(294)			4.391

In het kasstroomoverzicht is de mutatie van de overige vorderingen en de overige schulden inzake de beleggingsrubriek voor zowel het verslagjaar als voorgaand jaar verwerkt in de opbrengsten van de portefeuille. De liquide middelen inzake de beleggingsrubriek zijn in de vergelijkende cijfers onder de betreffende beleggingsrubriek opgenomen. De kosten vermogensbeheer worden in het boekjaar opgenomen bij de betreffende rubriek en in mindering gebracht op de kasstroom uit opbrengsten portefeuille.

10 Overige gegevens

10.1 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten te Amsterdam is aan Mercer Certificering B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2011.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn "Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen" heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik onder meer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld, en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegeven verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Ik heb geconstateerd dat de verplichtingen van het pensioenfonds grotendeels zijn gebaseerd op een premieovereenkomst en dit betrokken in mijn oordeel.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een toereikende solvabiliteit.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten is naar mijn mening goed. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen in de Defined Benefit regeling toereikend zijn.

Amstelveen, 20 juni 2012

Drs. W. Brugman AAG
verbonden aan Mercer Certificering B.V.

10.2 Controleverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2011 van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten te Amsterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2011 en de staat van baten en lasten over 2011 en de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het saldo van baten en lasten getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten per 31 december 2011 en van het saldo van baten en lasten over 2011 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amsterdam, 20 juni 2012

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. H.C. van der Rijst RA

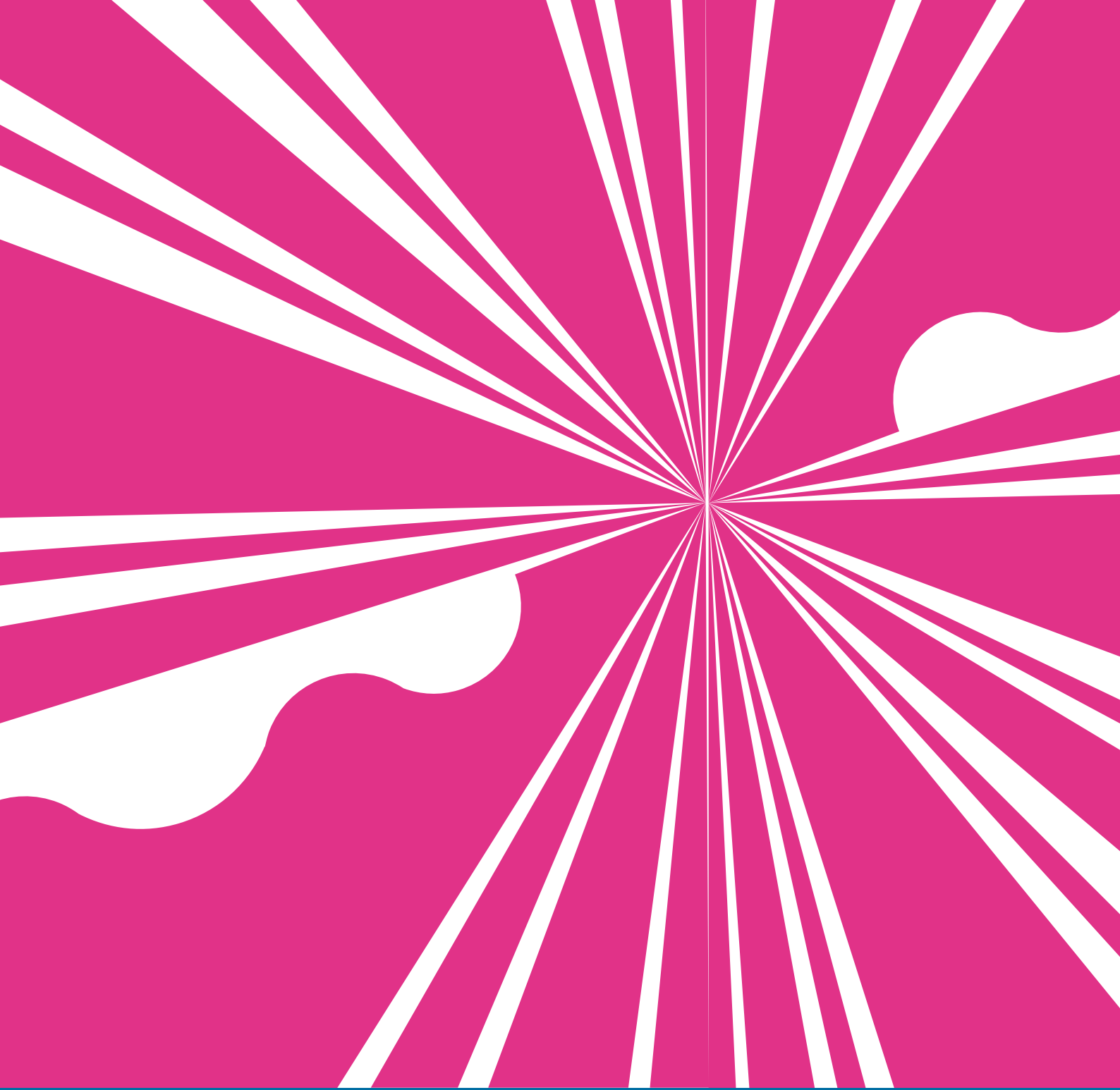
10.3 Slotwoord

Het bestuur dankt iedereen die, in welke functie dan ook, in de verslagperiode voor de stichting werkzaam is geweest.

Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten
Amsterdam, 20 juni 2012

Voorzitter,
De heer P. Citroen

Vice-voorzitter,
Mevrouw T.F.M. Schets

Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten

**Postbus 40049
7300 AX Apeldoorn
088 008 40 60
www.stippensioen.nl
stippensioen@achmea.nl**